РЕПУБЛИКА СРБИЈА

УПРАВА ЗА ЗАЈЕДНИЧКЕ ПОСЛОВЕ РЕПУБЛИЧКИХ ОРГАНА

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ИНФОРМАЦИОНО-ДОКУМЕНТАЦИОНЕ И БИБЛИОТЕЧКЕ ПОСЛОВЕ

ИНФОРМАТИВНИ БИЛТЕН

БРОЈ ***3***

2012.

Одељење за информационо-документационе и библиотечке послове Управе за заједничке послове републичких органа већ више од двадесет година једном месечно објављује Информативни билтен, којим обавештава кориснике о обновљеном информационо-документационом и библиотечком фонду.

Обавештавамо кориснике да БАЗИ ПРАВНИХ ПРОПИСА Одељења за Индок и библиотечке послове Управе, која је дневно ажурна и при том бесплатна, могу приступити путем следеће интернет адресе:
http://bpp.uzzpro.gov.rs
БИЛТЕНИ у електронском облику могу се преузети на адреси:
http:// www.uzzpro.gov.rs/biblioteka-bilteni.html
Целокупан библиотечки фонд може се погледати на адреси:
http://www.uzzpro.gov.rs/biblioteka-knjige.html

За коришћење целокупног фонда, као и за информације о правним прописима објављеним у службеним гласилима, корисници се могу обратити Одељењу на следећим пунктовима:

1. Немањина бр. 22-26,
   телефон: 3616-296, 3613-734 , 363-1620, 363-1104/лок. 1620 и 1104

2. Андрићев венац бр. 1,
   библиотека, телефон: 3043-078

   или електронски: **biblioteka@uzzpro.gov.rs**

Уредник: Смиља Богдановић, начелник Одељења

Сарадници: Видосава Шундић, документалиста система базе података
Гордан Горуновић, референт
Вера Ловић, оператер
Дејан Станојловић, референт
Радмила Тубин-Михајловић, оператер
Јелена Васиљевић, оператер

Компјутерска обрада: Радинка Мићовић, програмер софтверских решења и Одељење за информационо-документационе и библиотечке послове

ШТАМПА:

УПРАВА ЗА ЗАЈЕДНИЧКЕ ПОСЛОВЕ
РЕПУБЛИЧКИХ ОРГАНА
Београд, Немањина 22-26

САДРЖАЈ

1. Преглед одабраних правних прописа објављених у службеним гласилима Републике Србије, Аутономне Покрајине Војводине и града Београда

2. Списак претплата на дневне листове, службена гласила и часописе

3. Преглед садржаја нових бројева часописа

4. Преглед старих публикација

5. Преглед нових књига

6. Листа најчитанијих књига

1

ПРЕГЛЕД ОДАБРАНИХ ПРАВНИХ ПРОПИСА ОБЈАВЉЕНИХ У СЛУЖБЕНИМ ГЛАСИЛИМА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ, АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ И ГРАДА БЕОГРАДА

УСТАВНОПРАВНИ И ПОЛИТИЧКИ СИСТЕМ

Службени гласник Републике Србије

Закон о потврђивању Споразума између Републике Србије и Европске уније о успостављању оквира за учешће Републике Србије у операцијама Европске уније за управљање кризама, са изјавама Републике Србије и држава чланица Европске уније о одрицању од тужби, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 1/2012

Закон о потврђивању Споразума између Републике Србије и Европске уније о безбедносним процедурама за размену и заштиту тајних података, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 1/2012

Закон о потврђивању Споразума између Владе Републике Србије и Владе Словачке Републике о сарадњи и узајамној помоћи у ванредним ситуацијама, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 1/2012

Закон о потврђивању Споразума између Владе Републике Србије и Владе Републике Турске о међусобној заштити поверљивих информација и материјала размењених у оквиру сарадње у области војне индустрије, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 1/2012

Закон о потврђивању Споразума између Владе Републике Србије и Кабинета министара Украјине о сарадњи у области одбране, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 1/2012

Уредба о означавању назива насељених места, улица и тргова, означавању зграда кућним бројевима и вођењу регистра кућних бројева, улица и тргова, Службени гласник Републике Србије бр. 16/2012

Одлука о расписивању избора за одборнике Скупштине општине Кула, Службени гласник Републике Србије бр. 15/2012

Одлука о отварању Генералног конзулата Републике Србије у Мостару, Босна и Херцеговина, Службени гласник Републике Србије бр. 16/2012

Одлука о расписивању избора за одборнике скупштина општина, скупштина градова и града Београда, Службени гласник Републике Србије бр. 19/2012

Одлука о расписивању избора за народне посланике, Службени гласник Републике Србије бр. 19/2012

Одлука о образовању Организационог одбора за ексхумацију и пренос посмртних остатака чланова породице Карађорђевић у породичну крипту цркве Светог Ђорђа на Опленцу, Службени гласник Републике Србије бр. 22/2012

Правилник о садржају информације о опасностима, мерама и поступцима у случају удеса, Службени гласник Републике Србије бр. 18/2012

Правилник о професионалним ватрогасним јединицама локалне самоуправе, Службени гласник Републике Србије бр. 18/2012

Судски пословник о измени Судског пословника, Службени гласник Републике Србије бр. 19/2012

Пословник Народне скупштине (пречишћен текст), Службени гласник Републике Србије бр. 20/2012

Упутство за спровођење Закона о јединственом бирачком списку, Службени гласник Републике Србије бр. 15/2012

Упутство за спровођење избора за народне посланике Народне скупштине, расписаних за 6. мај 2012. године, Службени гласник Републике Србије бр. 20/2012

Роковник за вршење изборних радњи у поступку спровођења избора за народне посланике Народне скупштине, расписаних за 6. мај 2012. године, Службени гласник Републике Србије бр. 20/2012

Службени лист Аутономне Покрајине Војводине

Пословник Покрајинске изборне комисије, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 4/2012

Покрајинска скупштинска одлука о престанку важења Покрајинске скупштинске одлуке о уређивању питања везаних за сукоб интереса у органима Аутономне Покрајине Војводине, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 3/2012

Покрајинска скупштинска одлука о избору посланика у Скупштину Аутономне Покрајине Војводине (пречишћен текст), Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 3/2012

Одлука о измени Одлуке о именовању чланова и секретара Покрајинске изборне комисије и њихових заменика, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 3/2012

Одлука о одређивању боје папира за штампање гласачког листића и контролног листа за гласање на изборима за посланике у Скупштини Аутономне Покрајине Војводине, који ће се одржати у 2012. години, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 5/2012

Одлука о расписивању избора за посланике у Скупштину Аутономне Покрајине Војводине, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 6/2012

Службени лист града Београда

Одлука о расписивању избора за одборнике скупштина градских општина Барајево, Врачар, Гроцка, Звездара, Лазаревац, Младеновац, Нови Београд, Обреновац, Палилула, Раковица, Савски венац, Сопот, Стари град, Сурчин и Чукарица, Службени лист града Београда бр. 11/2012

Одлука о изменама Пословника Градске изборне комисије, Службени лист града Београда бр. 11/2012

Одлука о облику и садржају образаца за поједине радње у поступку спровођења избора за одборнике Скупштине града Београда, који су расписани за 6. мај 2012. године са обрасцима, Службени лист града Београда бр. 12/2012

Правилник о изменама и допунама Правилника о службеним легитимацијама инспектора запослених у Градској управи града Београда, Службени лист града Београда бр. 7/2012

Стратегија подршке развоју цивилног друштва на територији града Београда, Службени лист града Београда бр. 11/2012

Роковник за вршење изборних радњи у поступку спровођења избора за одборнике Скупштине града Београда који су расписани за 6. мај 2012. године, Службени лист града Београда бр. 12/2012

ФИНАНСИЈЕ И ПРИВРЕДА

Службени гласник Републике Србије

Закон о потврђивању Уговора о гаранцији између Републике Србије и Европске инвестиционе банке „Град Београд мост на Сави/А, Град Београд мост на Сави/Б и прилазни путеви“, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 1/2012

Закон о потврђивању Уговора о гаранцији (ЕПС Пројекат за мале хидроелектране) између Републике Србије и Европске банке за обнову и развој, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 1/2012

Закон о потврђивању Оквирног уговора о зајму Ф/П 1739 између Банке за развој Савета Европе и Републике Србије, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 1/2012

Закон о потврђивању Уговора о зајму за кредит за повлашћеног купца за прву фазу Пакет пројекта KOSTOLAC-B POWER PLANT PROJECTS између Владе Републике Србије као зајмопримца и Кинеске Export-Import банке као зајмодавца, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 1/2012

Закон о потврђивању Споразума о зајму између Владе Републике Србије као зајмопримца и Владе Републике Азербејџан као зајмодавца за финансирање изградње деоница Љиг – Бољковци, Бољковци – Таково и Таково – Прељина аутопута Е-763 у Републици Србији, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 1/2012

Закон о потврђивању Финансијског уговора између Републике Србије и Европске инвестиционе банке и Народне банке Србије „Апекс зајам за мала и средња предузећа и предузећа средње тржишне капитализације II /Ц“, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 1/2012

Закон о потврђивању Финансијског уговора (Унапређење објеката правосудних органа) између Републике Србије и Европске инвестиционе банке, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 1/2012

Закон о потврђивању Споразума између Владе Републике Србије и Владе Јапана у вези са Пројектом за изградњу постројења за одсумпоравање за термоелектрану „Никола Тесла“, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 1/2012

Закон о потврђивању Споразума о економској и технолошкој сарадњи између Владе Републике Србије и Владе Републике Азербејџан, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 1/2012

Закон о потврђивању Споразума између Републике Србије и Европске организације за нуклеарна истраживања (ЦЕРН) у вези са давањем статуса придруженог чланства као етапе која претходи чланству у ЦЕРН-у, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 1/2012

Закон о потврђивању Оквирног споразума између Републике Србије и Банке за развој Савета Европе о финансирању пројекта „Образовање за социјалну инклузију“, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 1/2012

Закон о потврђивању амандмана на чл. 1. и 18. Споразума о оснивању Европске банке за обнову и развој, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 1/2012

Закон о потврђивању Споразума о ваздушном саобраћају између Владе Републике Србије и Владе Руске Федерације, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 1/2012

Закон о потврђивању Споразума између Владе Републике Србије и Владе Руске Федерације о сарадњи у области поморског саобраћаја, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 1/2012

Закон о потврђивању Протокола о дуготрајним органским загађујућим супстанцама уз Конвенцију о прекограничном загађивању ваздуха на великим удаљеностима из 1979. године, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 1/2012

Закон о потврђивању Протокола о тешким металима уз Конвенцију о прекограничном загађивању ваздуха на великим удаљеностима из 1979. године, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 1/2012

Закон о давању гаранције Републике Србије у корист Societe Generale banka Srbija a.d. Beograd, Erste GCIB Finance I B.V. Amsterdam, UniCredit Bank Srbija a.d. Beograd и АИК банке а.д. Ниш по задужењу Галенике а.д. Београд, Службени гласник Републике Србије бр. 15/2012

Закон о давању гаранције Републике Србије у корист Комерцијалне банке а.д. Београд по задужењу Акционарског друштва за ваздушни саобраћај „JAT Airways“ а.д. Београд, Службени гласник Републике Србије бр. 15/2012

Закон о давању гаранције Републике Србије у корист UniCredit Srbija a.d. Beograd за изградњу Анекса хангара 2, довођење у радну функцију одржавања и оправке за већ освојени тип авиона Boeing 737 NG и опремање у циљу освајања одржавања и оправке авиона типа Airbus 320 по задужењу „JAT-Tehnika“ д.о.о. Београд, Службени гласник Републике Србије бр. 15/2012

Закон о давању гаранције Републике Србије у корист Hypo Alpe-Adria bank a.d. Beograd и Societe Generale banka Srbija a.d. Beograd за измиривање обавеза Грађевинске дирекције Србије д.о.о. Београд, по основу уговора о кредиту за изградњу стамбено-пословних објеката на локацији касарне „Степа Степановић“ у Београду, Службени гласник Републике Србије бр. 15/2012

Закон о давању гаранције Републике Србије у корист Japan International Cooperation Agency по задужењу Јавног предузећа „Електропривреда Србије“, Београд, Службени гласник Републике Србије бр. 15/2012

Уредба о продаји меркантилног кукуруза рода 2011. године, Службени гласник Републике Србије бр. 15/2012

Уредба о изменама Уредбе о врстама загађивања, критеријумима за обрачун накнаде за загађивање животне средине и обвезницима, висини и начину обрачунавања и плаћања накнаде, Службени гласник Републике Србије бр. 15/2012

Уредба о допуни Уредбе о производима који после употребе постају посебни токови отпада, обрасцу дневне евиденције о количини и врсти произведених и увезених производа и годишњег извештаја, начину и роковима достављања годишњег извештаја, обвезницима плаћања накнаде, критеријумима за обрачун, висину и начин обрачунавања и плаћања накнаде, Службени гласник Републике Србије бр. 15/2012

Уредба о изменама и допунама Уредбе о ближим условима и начину вршења контроле девизног пословања резидената и нерезидената, Службени гласник Републике Србије бр. 15/2012

Уредба о подстицању пољопривредне производње путем кредитне подршке кроз субвенционисање дела камате у 2012. години, Службени гласник Републике Србије бр. 17/2012

Уредба о утврђивању Програма кредитне подршке за развој сточарства у 2012. години кроз субвенционисање дела камате, Службени гласник Републике Србије бр. 17/2012

Уредба о утврђивању Програма кредитне подршке за развој ратарства, воћарства, виноградарства и повртарства у 2012. години кроз субвенционисање дела камате, Службени гласник Републике Србије бр. 17/2012

Уредба о утврђивању Програма извођења радова на заштити, уређењу и коришћењу пољопривредног земљишта за 2012. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 17/2012

Уредба о условима и начину коришћења средстава за регресирање дизел горива за пролећне радове у пољопривреди у 2012. години, Службени гласник Републике Србије бр. 17/2012

Уредба о утврђивању Програма кредитне подршке за инвестициона улагања у пољопривредну механизацију и опрему у 2012. години кроз субвенционисање дела камате, Службени гласник Републике Србије бр. 17/2012

Уредба о утврђивању Програма кредитне подршке за инвестициона улагања у пољопривредне објекте у 2012. години кроз субвенционисање дела камате, Службени гласник Републике Србије бр. 17/2012

Уредба о условима које мора да испуњава здравствена установа за пружање угоститељских услуга трећим лицима, Службени гласник Републике Србије бр. 18/2012

Уредба о изменама Уредбе о продаји меркантилне пшенице рода 2011. године, Службени гласник Републике Србије бр. 18/2012

Уредба о утврђивању Програма о распореду и коришћењу средстава субвенција за ЈП „Путеви Србије“ за 2012. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 19/2012

Уредба о условима и начину привлачења директних инвестиција, Службени гласник Републике Србије бр. 20/2012

Уредба о утврђивању Програма финансирања пројеката унапређења енергетске ефикасности у 2012. години, Службени гласник Републике Србије бр. 20/2012

Уредба о издавању доплатне поштанске марке „Борба против рака“, Службени гласник Републике Србије бр. 20/2012

Уредба о изменама Уредбе о условима, критеријумима и начину остваривања права на конверзију права коришћења у право својине уз накнаду, као и о начину одређивања тржишне вредности грађевинског земљишта и висине накнаде по основу конверзије права коришћења у право својине уз накнаду, Службени гласник Републике Србије бр. 20/2012

Уредба о допунама Уредбе о условима и начину под којима локална самоуправа може да отуђи или да у закуп грађевинско земљиште по цени, мањој од тржишне цене, односно закупнине или без накнаде, Службени гласник Републике Србије бр. 21/2012

Уредба о продаји минералног ђубрива, Службени гласник Републике Србије бр. 22/2012

Уредба о измени Уредбе о утврђивању Програма кредитне подршке за развој сточарства у 2012. години кроз субвенционисање дела камате, Службени гласник Републике Србије бр. 22/2012

Уредба о измени и допунама Уредбе о висини накнада за услуге које пружа Министарство унутрашњих послова, Службени гласник Републике Србије бр. 22/2012

Одлука о допунама Одлуке о условима и начину за смањење царинских дажбина на одређену робу, односно за изузимање одређене робе од плаћања царинских дажбина у 2012. години, Службени гласник Републике Србије бр. 15/2012

Одлука о изменама и допунама Одлуке о одређивању пољопривредних и прехрамбених производа за које се плаћа посебна дажбина при увозу и износу посебне дажбине, Службени гласник Републике Србије бр. 15/2012

Одлука о измени Одлуке о образовању Радне групе за утврђивање предлога пројеката чија је реализација у функцији подстицања грађевинске индустрије Републике Србије, Службени гласник Републике Србије бр. 18/2012

Одлука о измени Одлуке о условима и начину обављања своп куповине и своп продаје девиза између Народне банке Србије и банака, Службени гласник Републике Србије бр. 18/2012

Одлука о измени Одлуке о условима и начину обављања спот куповине и спот продаје девиза између Народне банке Србије и банака, Службени гласник Републике Србије бр. 18/2012

Одлука о изменама Одлуке о распореду и коришћењу средстава за реализацију пројеката Националног инвестиционог плана утврђених Законом о буџету Републике Србије, Службени гласник Републике Србије бр. 20/2012

Одлука о образовању Радне групе за прикупљање података о имовини на територији бивших република СФРЈ, Службени гласник Републике Србије бр. 20/2012

Одлука о образовању Савета за праћење стања тржишта млека у праху и маслаца у блоку, Службени гласник Републике Србије бр. 20/2012

Одлука о изменама Одлуке о оснивању Регионалног развојног савета за Београдски регион, Службени гласник Републике Србије бр. 20/2012

Одлука о висини минималне зараде без пореза и доприноса, Службени гласник Републике Србије бр. 22/2012

Правилник о изменама и допунама Правилника о обрасцу збирне пореске пријаве о обрачунатим и плаћеним доприносима за обавезно социјално осигурање по одбитку, Службени гласник Републике Србије бр. 15/2012

Правилник о измени Правилника о начину и условима уписа и вођења Регистра пољопривредних газдинстава, обрасцима захтева за упис и промену података и прилога, документацији која се прилаже уз захтев, начину чувања података, као и о условима за пасивни статус пољопривредног газдинства, Службени гласник Републике Србије бр. 15/2012

Правилник о условима које морају испуњавати прихватилишта за збрињавање заштићених дивљих животиња, Службени гласник Републике Србије бр. 15/2012

Правилник о захтевима за утврђивање заштитног појаса за електронске комуникационе мреже и припадајућих средстава, радио-коридора и заштитне зоне и начину извођења радова приликом изградње објеката, Службени гласник Републике Србије бр. 16/2012

Правилник о условима за стављање у промет и начину обележавања уловљене дивљачи и трофеја дивљачи, као и о начину вођења евиденције, Службени гласник Републике Србије бр. 16/2012

Правилник о одређивању делатности за чије обављање се плаћа туристичка накнада, разврставању делатности у групе по степену повезаности, начину плаћања туристичке накнаде и условима за ослобађање од обавезе плаћања туристичке накнаде, Службени гласник Републике Србије бр. 16/2012

Правилник о начину подношења пореске пријаве електронским путем, Службени гласник Републике Србије бр. 18/2012

Правилник о изменама и допунама Правилника о стандардном класификационом оквиру и Контном плану за буџетски систем, Службени гласник Републике Србије бр. 18/2012

Правилник о изменама и допунама Правилника о условима и начину вођења рачуна за уплату јавних прихода и распоред средстава са тих рачуна, Службени гласник Републике Србије бр. 18/2012

Правилник о садржини уговора о мировању дугова, Службени гласник Републике Србије бр. 21/2012

Правилник о утврђивању Програма мера здравствене заштите животиња за 2012. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 21/2012

Правилник о садржини декларације и упутства за примену средстава за заштиту биља, као и специфичним захтевима и ознакама ризика и упозорења за човека и животну средину и начину руковања испражњеном амбалажом од средстава за заштиту биља, Службени гласник Републике Србије бр. 21/2012

Правилник о условима у погледу објеката, опреме и стручне оспособљености кадрова које мора да испуњава дистрибутер, односно увозник за упис у Регистар дистрибутера и увозника, Службени гласник Републике Србије бр. 21/2012

Правилник о изменама и допунама Правилника о Листи лекова који се прописују и издају на терет средстава обавезног здравственог осигурања, Службени гласник Републике Србије бр. 21/2012

Правилник о усклађеним износима подстицајних средстава, Службени гласник Републике Србије бр. 22/2012

Правилник о измени Правилника о условима и начину вршења прегледа и узорковања пошиљке при увозу, начину најављивања приспећа пошиљке, обрасцу и садржини захтева за преглед пошиљке и условима које увозник мора да обезбеди ради обављања фитосанитарног прегледа, као и начину достављања узорака, броју и величини узорака ради испитивања и начину поступања са одузетом пошиљком, Службени гласник Републике Србије бр. 22/2012

Правилник о допуни Правилника о листама штетних организама и листама биља, биљних производа и прописаних објеката, Службени гласник Републике Србије бр. 22/2012

Правилник о изменама и допунама Правилника о регистрацији моторних и прикључних возила, Службени гласник Републике Србије бр. 22/2012

Упутство о измени и допуни Упутства за обављање аукцијске спот/своп куповине/продаје девиза између Народне банке Србије и банака, Службени гласник Републике Србије бр. 18/2012

Стратегија заштите од пожара за период 2012-2017. године, Службени гласник Републике Србије бр. 21/2012

Службени лист Аутономне Покрајине Војводине

Покрајинска скупштинска одлука о ребалансу буџета Аутономне Покрајине Војводине за 2012. годину, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 3/2012

Покрајинска скупштинска одлука о престанку рада Фонда за развој Аутономне Покрајине Војводине, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 3/2012

Покрајинска скупштинска одлука о покретању и начину спровођења поступка емитовања дугорочних хартија од вредности ради јачања финансијског потенцијала Развојне банке Војводине, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 3/2012

Одлука о доношењу Просторног плана подручја посебне намене за инфраструктурни коридор за далековод 2x400 kV ТС „Панчево2“ – граница Румуније, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 3/2012

Одлука о доношењу Просторног плана подручја посебне намене Специјалног резервата природе „Горње Подунавље“, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 3/2012

Одлука о доношењу Просторног плана подручја посебне намене Специјалног резервата природе „Ковиљско-петроварадински рит“, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 3/2012

Одлука о отварању Буџетског фонда за средства пренета од Фонда за развој Аутономне Покрајине Војводине, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 4/2012

Одлука о повећању учешћа Аутономне Покрајине Војводине у капиталу Развојне банке Војводине а.д. Нови Сад куповином акција, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 5/2012

Решење о утврђивању номиналног износа новчане помоћи породици у којој се роде близанци за 2012. годину, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 3/2012

Решење о утврђивању номиналног износа новчане помоћи породици у којој се роде тројке, односно четворке за 2012. годину, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 3/2012

Решење о утврђивању Програма распореда и коришћења средстава за суфинансирање изградње светлосне саобраћајне сигнализације (семафора) у Аутономној Покрајини Војводини у 2012. години, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 5/2012

Решење о утврђивању Годишњег програма коришћења средстава из Буџетског фонда за воде Аутономне Покрајине Војводине за 2012. годину, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 5/2012

Службени лист града Београда

Правилник о изменама и допунама Правилника о тарифном систему у јавном линијском превозу путника на територији града Београда, Службени лист града Београда бр. 6/2012

Правилник о измени и допуни Правилника о испитивању погодности и класификацији такси возила, Службени лист града Београда бр. 12/2012

Упутство о изменама и допунама Упутства о изгледу и издавању такси исправа и ознака, Службени лист града Београда бр. 12/2012

РАДНИ ОДНОСИ, ЗДРАВСТВЕНА И СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Службени гласник Републике Србије

Уредба о мрежи установа социјалне заштите, Службени гласник Републике Србије бр. 16/2012

Одлука о измени Одлуке о максималном броју запослених у органима државне управе, јавним агенцијама и организацијама за обавезно социјално осигурање, Службени гласник Републике Србије бр. 18/2012

Одлука о образовању Комисије за контролу поступка уништавања одузетих психоактивних контролисаних супстанци, Службени гласник Републике Србије бр. 19/2012

Одлука о примени Посебног колективног уговора за грађевинарство и индустрију грађевинског материјала Србије на све послодавце који обављају ову делатност, Службени гласник Републике Србије бр. 21/2012

Правилник о утврђивању здравствене способности спортиста за обављање спортских активности и учествовање на спортским такмичењима, Службени гласник Републике Србије бр. 15/2012

Правилник о друштвеном стандарду корисника пензија Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање (пречишћен текст), Службени гласник Републике Србије бр. 15/2012

Правилник о условима за производњу лекова, садржају обрасца дозволе за производњу лека и Регистру издатих дозвола за производњу лекова, Службени гласник Републике Србије бр. 18/2012

Правилник о полагању стручног испита и условима за добијање лиценце и овлашћења за израду Главног пројекта заштите од пожара и посебних система и мера заштите од пожара, Службени гласник Републике Србије бр. 21/2012

Правилник о програму и роковима за одржавање семинара, начину полагања испита провере знања и изгледу и садржају обрасца дозволе (лиценце) за инструктора вожње, Службени гласник Републике Србије бр. 21/2012

Правилник о програму за полагање стручног испита за испитивача, програму и роковима за одржавање семинара, начину полагања стручног испита и испита провере знања и изгледу и садржају обрасца дозволе (лиценце) за испитивача, Службени гласник Републике Србије бр. 21/2012

Правилник о измени и допуни Правилника о организацији и раду лекарских комисија, Службени гласник Републике Србије бр. 21/2012

Споразум о продужењу рока важења Посебног колективног уговора о изменама и допунама Посебног колективног уговора за државне органе, Службени гласник Републике Србије бр. 15/2012

План здравствене заштите из обавезног здравственог осигурања у Републици Србији за 2012. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 15/2012

Службени лист Аутономне Покрајине Војводине

Решење о утврђивању Програма унапређења социјалне заштите у Аутономној Покрајини Војводини у 2012. години, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 4/2012

ОБРАЗОВАЊЕ, НАУКА, КУЛТУРА И ФИЗИЧКА КУЛТУРА

Службени гласник Републике Србије

Закон о потврђивању Меморандума о разумевању између Европске уније и Републике Србије о учешћу Републике Србије у Акционом програму за целоживотно учење (2007-2013), Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 1/2012

Уредба о посебном начину признавања високошколских исправа и вредновања студијских програма универзитета са територије Аутономне Покрајине Косово и Метохија који не обављају делатност по прописима Републике Србије, Службени гласник Републике Србије бр. 16/2012

Одлука о изменама Стратегије за прелазак са аналогног на дигитално емитовање радио и телевизијског програма у Републици Србији, Службени гласник Републике Србије бр. 18/2012

Одлука о измени Одлуке о образовању Фонда за младе таленте Републике Србије, Службени гласник Републике Србије бр. 19/2012

Службени лист Аутономне Покрајине Војводине

Правилник о изменама Правилника о школском календару за основне школе са седиштем на територији Аутономне Покрајине Војводине за школску 2011/2012. годину, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 5/2012

Правилник о изменама Правилника о школском календару за средње школе са седиштем на територији Аутономне Покрајине Војводине за школску 2011/2012. годину, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 5/2012

Службени лист града Београда

Одлука о мрежи основних школа у Београду, Службени лист града Београда бр. 6/2012

Правилник о изменама и допунама Правилника о програму и начину полагања испита за обављање такси превоза, Службени лист града Београда бр. 12/2012

РАЗНО

Службени гласник Републике Србије

Индекси потрошачких цена за фебруар 2012. године, Службени гласник Републике Србије бр. 19/2012

Службени лист града Београда

Показатељ измена потрошачких цена у јануару 2012. године, Службени лист града Београда бр. 6/2012

Показатељ повећања потрошачких цена у фебруару 2012. године, Службени лист града Београда бр. 11/2012

2

СПИСАК ПРЕТПЛАТА НА ДНЕВНЕ ЛИСТОВЕ, СЛУЖБЕНА ГЛАСИЛА И ЧАСОПИСЕ ЗА ПОТРЕБЕ БИБЛИОТЕКА УПРАВЕ У 2012. ГОДИНИ

ДНЕВНИ ЛИСТОВИ И ЧАСОПИСИ

		Смештај у библиотекама	
		Немањина 22-26	Андрићев венац 1
1.	ПОЛИТИКА	+	+
2.	ДАНАС	+	+
3.	БЛИЦ	+	+
4.	ВЕЧЕРЊЕ НОВОСТИ	+	+
5.	НИН	+	+
6.	КУРИР	+	
7.	PRESS	+	
8.	ВРЕМЕ	+	+
9.	АЛО	+	

СЛУЖБЕНА ГЛАСИЛА

		Смештај у библиотекама	
		Немањина 22-26	Андрићев венац 1
1.	СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ	+	+
2.	СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ – МЕЂУНАРОДНИ УГОВОРИ	+	
3.	СЛУЖБЕНИ ЛИСТ АП ВОЈВОДИНЕ	+	
4.	СЛУЖБЕНИ ЛИСТ ГРАДА БЕОГРАДА	+	

СТРУЧНИ ЧАСОПИСИ

		Смештај у библиотекама	
		Немањина 22-26	Андрићев венац 1
1.	КЊИЖЕВНЕ НОВИНЕ: лист за књижевност и друштвена питања	+	
2.	PC PRESS	+	
3.	MIKRO- PCWORLD	+	
4.	ФИНАНСИЈЕ: стручни часопис за теорију и праксу финансија	+	
5.	ГЕРОНТОЛОГИЈА: часопис Геронтолошког друштва Србије	+	

ОСТАЛЕ СЕРИЈСКЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ

		Смештај у библиотекама	
		Немањина 22-26	Андрићев венац 1
1.	МЕСЕЧНИ СТАТИСТИЧКИ ПРЕГЛЕД	+	
2.	БИЛТЕН РЕПУБЛИЧКОГ ЗАВОДА ЗА СТАТИСТИКУ	+	
3.	БИЛТЕН УСТАВНОГ СУДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ	+	
4.	БИЛТЕН ЈАВНИХ ФИНАНСИЈА	+	
5.	БИЛТЕН РЕПУБЛИЧКОГ ЈАВНОГ ПРАВОБРАНИЛАШТВА	+	
6.	САОПШТЕЊА РЕПУБЛИЧКОГ ЗАВОДА ЗА СТАТИСТИКУ	+	

3

ПРЕГЛЕД САДРЖАЈА НОВИХ БРОЈЕВА ЧАСОПИСА

МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА

БИЛТЕН
ЈАВНИХ ФИНАНСИЈА
Децембар 2011

Београд, Фебруар 2012.

САДРЖАЈ

ТЕКУЋА МАКРОЕКОНОМСКА И ФИСКАЛНА КРЕТАЊА 4

I **Макроекономска кретања** 13

II **Фискална кретања** 37

Буџет Републике Србије 41

Буџет Војводине 57

Буџети општина и градова 61

Финансијски планови ООСО 67

III **Јавни дуг** 75

IV **Методолошка објашњења** 83

#186

MART 2012

PC PRESS

#186 • Mart 2012 • www.pcpress.rs • www.pcpress

Vesti 8
IT tržište Srbije 2011/2012 16
SolidWorks u Kaliforniji 102
Samsung Euro Forum 106

Sve na (Samsung) Note

Voja Gašić

Proizvođači smarfona pažljivo ispituju granice uređaja: do koje mere ih možemo ubrzati i uvećati, a da još uvek ostanu telefoni. Sudeći po rezultatima, *Samsung Note* je pogodio ukuse, kako kritike tako i publike.

Projekat kućne LED rasvete

Voja Antonić

Prošlo je dve godine od našeg teksta o LED rasveti. Posle gradnje raznih rasvetnih tela i kontrolera, vreme je da sa čitaocima podelimo iskustvo, kroz konkretno rešenje prilagođeno kućnim uslovima.

On-line AV skeneri

Kristijan Lazić

Ako posumnjate da vam je računar zaražen, a pri tome nemate instaliranu antivirusnu zaštitu, najbrže rešenje je provera sistema besplatnim *on-line* AV skenerima. Testirali smo njihovu efikasnost.

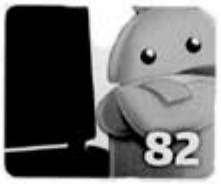

Android na PC-ju

Branislav Bubanja

Android se dobro snalazi na mobilnim platformama, ali može li se njegova dominacija proširiti u PC svet? Drugim rečima, kako instalirati *Android* operativni sistem na pravi računar? Odgovor se zove *Android x86*.

Filmovi u digitalnoj eri

Bojan Stojanović

U svetlu najnovijih pokušaja filmske industrije da se kroz SOPA i PIPA zakone u Americi, a potom i u drugim zemljama, na mala vrata uvede cenzura Interneta, osvetlimo za trenutak podzemnu scenu digitalnog videa.

U kućnoj mreži 22

Dejan Ristanović

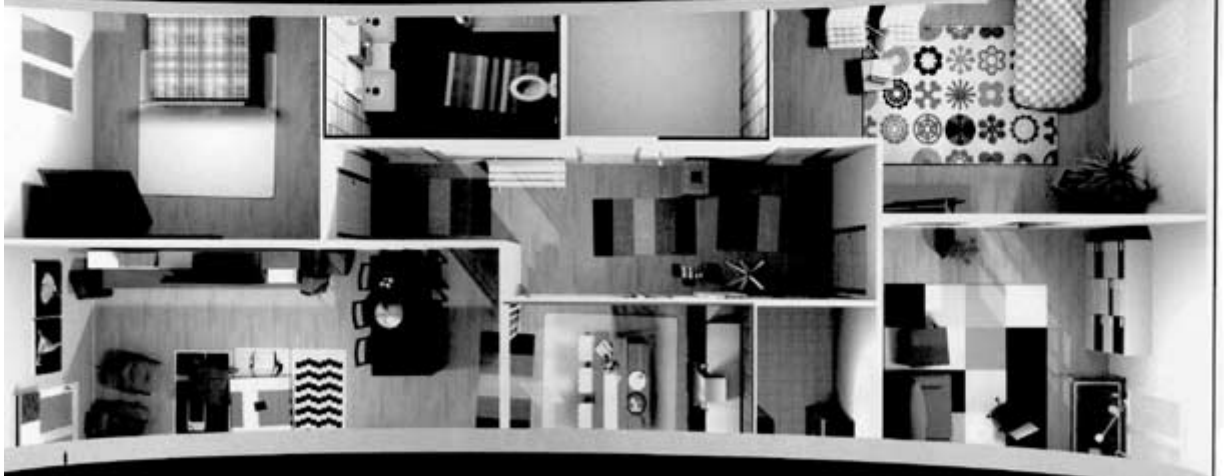

Sve je više „pametnih" uređaja koji postaju još korisniji kada komuniciraju jedan sa drugim. Na vama je da osmislite celinu koja će vredeti mnogo više od zbira komponenti. Upoznajmo infrastrukturu kuće mreže, da bismo je sledećeg meseca iskoristili na najbolji način, u poslu i zabavi.

105 NPS u New Frontier
108 Odabrani bajtovi
112 Access bajtovi
114 Vedra strana

Asistent fotografa

Nenad Veljković

Adobe program namenjen najširem krugu ljubitelja fotografije prihvaćen je kao kombinovani alat za katalogizaciju, sitne ispravke, konverziju RAW formata, štampu i izvoz slika na *Web*. *Adobe Photoshop Lightroom 4* ide nekoliko koraka dalje...

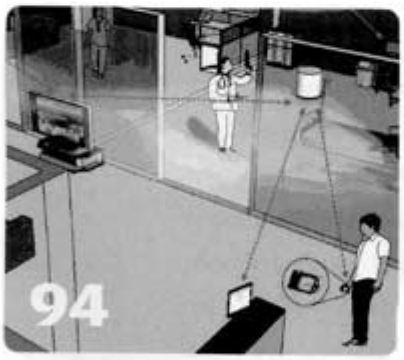

LiFi umesto WiFi-ja

Nadežda Veljković

Radio-frekventni spektar je ozbiljno opterećen postojećim mrežama mobilne telefonije i bežične komunikacije, pa vredi razmišljati o alternativama. Recimo, obična svetlost... i *Light Fidelity* standard.

HARDVER

Linksys E2000 ruter 32
Bojan Stanojević

Osbridge 3GN AP 34
Mladen Mijatović

Panasonic: Pedeset lepih godina 42
Voja Gašić

Review 44
uređuje Bojan Stanojević

Dell XPS 14z 46

NEC projektor 48

PCPix 50
uređuje Nenad Veljković

Nikon D800 – D800E

Pink strana 52
Za modiranje i telefoniranje
Andrijana Maksimović, Aleksandra Šakić

PC BIZ

Neodoljiva lakoća poslovanja 54
Milan Bašić

Štampa po meri 57
Mladen Mijatović

SOFTVER

Delphi XE2 i FireMonkey 72
Boris Stanojević

MoI: U momentu inspiracije 74
Stevan Josimović

Uslužni programi 92
Iovan Bulajić

4

ПРЕГЛЕД СТАРИХ ПУБЛИКАЦИЈА

Излазећи у сусрет све изражајнијим захтевима корисника да пронађу одговор на специфична питања из професионалне праксе, кроз Информативни билтен континуирано ћемо упознавати своје читаоце са садржајима старих књига из богате ризнице библиотека Управе. Наш фонд обухвата, између осталог, и вредне писане документе који, осим документационе, имају и научну и стручну вредност. Будући да су посреди књиге од историјског значаја, као и периодична издања и друге драгоцене библиотечке целине којима располажу постојећи фондови, овим путем настојали смо да проширимо лектиру свима онима који желе да се стручно усавршавају. Напомињемо да ове књиге (из којих дајемо само изводе) могу да се користе само у читаоници библиотеке Управе за заједничке послове републичких органа.

За овај број издвајамо:

МОНОГРАФСКЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ

1. МИСАО: књига 10, Београд, 1922.

У наредним бројевима Информативног билтена наставићемо са приказима тематски и жанровски разноврсних публикација нашег богатог фонда.

МИСАО

КЊИЖЕВНО СОЦИАЛНИ ЧАСОПИС

УРЕДНИК

Др. РАНКО МЛАДЕНОВИЋ.

КЊИГА ДЕСЕТА.

СВЕСКЕ 65-72.

ВЛАСНИК: М. СТ. ЈАНКОВИЋ.

1922.

КРФСКА НОЋ.

Те ноћи пробудио сам се иза сна дрхћући. Лежао сам на мокрој слами, прозебао и болестан, под ударима сланога ветра. Запаљене оловном снагом грознице, моје уши примаху тежину утисака: шкрипање људских ногу по песку, финоћу мрачних тонова, дисање ваздуха, котрљање зеленог мора у тешким преливима и гласове птица које су летеле под бледом ватром дубоког неба. Светлост, масна као глина, погледала ми је у очи. Са врелином сањивости, она је спустила своје дуге прсте и помутила остатак мојих свесних опажања.

Сећам се да сам у дубокој измучености духа видео сву лепоту породичних невиних уживања, у тренутку кад срећа и ветар тресу мрачним прозорима, под буктањем кровова у растопљеноме олову. Да нисам ја то видео две ружичасте девојчице, чији је сладак смех дрхтао звучном силином, и дечака у сивој качкети са једним белим псом у наручју који је тихо и пригушено скичао? Не! Ја сам се варао! То се ваздух светлео над морем и бескрајан ред људи, развијених мишица, јако истурених груди, у црноме оделу од каучука, држећи велике електричне светиљке, кретао се по песку с носилима. Непрекидан ред људи, непрекидан ред људи тихо је корачао.

— Мили моји, мили мој! говорио сам тада плачући, сећајући се двеју девојчица и дечака са белим псом.

Потмула туга, ваљда од ваздуха који је ноћу музика болова, поклопила је шапом моје срце, дрхтаво као звоно у слатком јеку стишавања. Са упорношћу воље продужавао сам свој сан, призивао у очајању чудовишта мокрих репова и пламенога даха, и похлепно сркао у неодољивој жеђи гутљаје ватренога вина у поноћној тајанственој гозби, у грозници, на мокрој слами. Али изнад моје главе мрачно заседа свирепа победа стварности, у страшној кошуљи мршаве и ружне жене. Гледао сам то бестидно свлачење кошуље и осећао да моју мисао, која је математичком тачношћу клизила по периферији усијанога круга, глади гранитна рука суровости и истине.

Радовао сам се браћи која су отпутовала најзад, али која су ме посећивала са неколико пријатеља студената. Они су долазили смејући се или мучени досадом. Справљајући вино са шећером, они причаху ствари догађаја са суптилношћу духа, лакоћом фине смелости, тоном извесних огорчења, сугестивном вољом људи који очекују будућност, јаки, инстиктивне доброте. Са таквом радошћу може се само сећати пролећа његовог ваздуха и кристалних вода.

Па ипак нисам остајао сам.

Имао сам неколико књига, које сам на дохват прочитавао, ноћу, на свећи бледога сјаја и тамнога мириса. А свакад кад бих чуо певање, нежне мекоће и плачне нејасности, мислио сам о души војника, о хладноћи њихових гробова у страшној земљи, без лиснате завесе дрвећа, без крста и суза и мирног удара звона кроз ваздух. Видео сам их негде на брдима где се пужу са гипкошћу мачке и умиру у диму, у ватри олова, у близини лепих села, између потока који певају.

Спријатељио сам се једном с војником којег сам често виђао на стражарском месту, озбиљног под дугим обрвама, дугуљастог лица и црних веома топлих очију. Ретко кад је говорио, а и кад би топлом млакошћу рекао коју реч, по његовој мекој бради просуо би се поток злата насмејане благости. Само једнога јутра, седнувши на хрпу црнога и голога камена, коју удараху таласи у сребрним штитовима, лица заклопљеног шаком, разговарасмо дуго и тихо као у сну. Смејући се суморном тугом, причао ми је о руменом таласу сазрелога жита, о јесењој радости берача, о пољу и шуми у ноћима пуним звезда и млечнога месеца.

Отворио сам књигу, платненога повеза верујући да ћу се умирити читањем. Негде у средини, писало је:

— Кад вече врелим ружама запали црну свилу бескрајнога неба, младоме арабљанскоме принцу, суревњивом на сваку људску срећу, који је у беломе огртачу седео на мраморној тераси, удишући мирис воћа у успламтелој влази сокова, доведоше човека, који клече крај његових ногу и, смејући се, извади из својих недара дивне ките гроздова у лишћу.

Рекоше му да пред собом има човека срећнијег од принчева свију дворова.

— Зашто тужите овога човека? упитао је млади принц, после дужег ћутања размишљања. Његове су ноге крваве од мучна ходања, а леђа су му избраздали ваши

бичеви. Страшан поглед његовога ока нема живу светлост радости; он ме потсећа на ноћ безумља и страха у непрегледној пустоши. Али он се ипак смеје, он се непрекидно смеје!

Тада му одговорише:

— Сувише је срећан! Неизмерно је срећан! Живи у шуми крај мрачне пећине чији зидови одјекују тајанственим гласовима. Храни се разноликим шумским биљем. Свакога дана, бистра вода потока влажи својим блиставим сребром његова ожеднела уста, а гране, бледих кора, савијају пред њим букете својих златних плодова. Затим пева са месецом као пастир са својом драганом. А хладних ноћи, облаци, потмулих одсева, одевају његова нага плећа у крвави пурпур краљевских огртача. Млад је и уз то слеп!

Тада се млади принц, у своме огртачу од снега, окрете к статуи која представљаше жену слободних груди и трбуха, и повика жалошћу детета:

— Човек, којег тужите, заиста је срећан! убијте га, јер треба бити бронза или мрамор па не осећати срећу зла!

И он грчевито пружи руке мирној статуи са истом страшћу, са којом се кратка дебела змија, измиливши из гроздова и звечећи репом, обави око његове мишице. —

Устајем и идем поред морског залива. Плава вода побледела од звезда, диже своју чврсту маглу метала над маслиновом и лимуновом шумом. А тамо далеко, где боја воде добија други одблесак црвенога бакра са охладнелим седефом, појављује се једна црна барка, секући огромно огледало заспалога мора. Застајем и спуштам се на гомилу црног камења које тужно и замишљено слуша правилно и тихо дисање тајанствене дубине воденога света. Талас пређе преко беле шкољке на обали. У црној светлости свићања, сећам се једног догађаја. Пре извесног броја дана, један војник, млад и врло мршав, тешких ногу, лица са изразом трагова глади, мучења и добре осетљивости, довукао се до мора, у тренутку, кад су звона са цркве скривене у лишћу, јецала слатком жалошћу. Тада је скинуо шињел, капу, прекрстио се, и, затворивши очи, са тихим јауком скочио.

То је био догађај, потпуно безначајан догађај.

Из маслинових шума, из вечно цветнога пролећа, чије благо небо пресецају птичија крила, подизаху се, у побожни сутон, страшни војнички спроводи. У вечерима златне светлости сурова патња гонила их је к мору где чекаху редови чамаца, са веслима подигнутим у висину.

Два камена острвца Вид и Лазарет гутаху мршава и гола тела, два камена острвца која су попила крв једнога народа.

...Дошли су из далека. Завојевачи су им отели земљу и ишчупали њихова срца. Нико их није чуо кад су умрли. Но, чујете ли тамне гласове, као да се љуљају звона? Или то можда плачу душе мртвих?... Ја видим, ја видим два цвета, као крв црвена, у сребрноме суду. Једна стара жена, тужнога лица, непрекидно гледа два изломљена црвена цвета, тихо плачући са мирноћом страдања. Ох, како је страшна та чудовишна вожња на води! Ено, спуштају их у морско дно заједно са душом која се скаменила...

Тако су говориле ласте у плачном црвкуту, прелетајући преко врхова старих маслина и жалосних врба, које пружаху своје гране над страшним спроводом.

А како су некад, у срећноме детињству, дани вреле љупкости хучно пролазили као птице у слободи њихова путовања, и како су ноћи пуне звезда и светлости дисале над пролећним водама!

Предамном, у сећању, за тренутак, прође војнички пук, који се усамљен појављивао на ватреном брегу леда, са дугим редовима војничких фигура, мокре косе и бескрајне жалости.

Затворених очију, ја се молим Богу за људе који спаваху на снегу без покривача и топлога одела, за људе који се буђаху из сна у стварност сличну најчудноватијему несистематисаноме хипнотизму, да празних трбуха газе ледене зимске реке, да хитају дугим стазама планина, у земљи, где је сунце хладно и вечност ближа од облака и да умиру без гласа, крај отворених и немоћних топовских челусти, док жива светлост дана весело дрхти на брежуљку, не улазећи у њихове мрачне и хладне очи, и док у давно остављеноме селу, са прозорима црвеним у светлости, шкрипе волујска кола.

У тишини звезда ја се очајно обраћам небу, но ми се не разумемо. Кишне капље просуше се са смехом, и са мора се диже жалостива музика ветра.

Пролази једна ноћ.

Драгомир Гуелмино.

ПОСЕТА БУГАРСКОГ МИНИСТРА ПРЕДСЕДНИКА БЕОГРАДУ.

Г. Стамболиски је посетио Београд. Диференције између Београда и Софије за последњу деценију нису само болне, већ и крваве. Па ипак, посета бугарског министра председника импресионирала је нашу престоницу. А њега лично импресионирале су такође конференције са г. Пашићем и г. Нинчићем. Нема сумње, посетом г. Стамболиског ствара се једна танка платонска жица између Београда и Софије. За сада она је врло привидна, више је опсена него стварна, а и сувише је парадокс, да би могла да личи на какву чињеницу. Г. Стамболиски је дошао као полупесимиста, а напустио је Београд као оптимиста.

Морамо одмах рећи г. Стамболиском да је *психолошко измирење* још увек проблем између нас и Бугара. Али за *политички контакт,* његова посета Београду несумњиво је важна. Политика незна за сентименталност, ни за осећања. У колико политика базира на томе, у толико је више дилетантска. И ми и Софија далеко смо данас и од сентименталности и од политичког дилетантства. Али несумњива искуство из прошлости толико су фрапантна, да су она још увек у стању да нас омету при брзом стварању какве нове оријентације према Софији. Наркоза зла била је и сувише јака и код једних и код других. Зато је буђење још увек врло тешко. Доћи до стварних гаранција, врло је компликовано. Но г. Стамболиски је својим изјавама у Београду постигао много више, него што се то могло предпоставити. Ма колико са резервом мерили његове речи, оне су у нашој јавности забележене, и код присталица и код противника, са радозналошћу која остаје. Јавност је непосредно чула: да г. Стамболиски хоће да ликвидира једну рђаву прошлост између два народа; хоће све да уради да дође до зближења; хоће да дословно испуни обавезе које је Бугарска примила уговорима мира; хоће горко да казни све преступнике према српском народу; хоће најзад да учини крај комитској акцији у Македонији. Особито је забележена изјава г. Стамболиског: да данас Бугарска не мисли на Македонију, нити хоће икада више да мисли на њу. Шта више, и кад бисмо је ми нудили Бугарској, Бугарска

је неће. Антимакедонска политика г. Стамболиског има један отворен карактер, који дејствује још као опсена. Старе генерације у Бугарској живе још подземно. Међутим, као реалан политичар, г. Стамболиски је бар својим изјавама јасно оцртао тежњу *своје* балканске политике. После посете Букурешту, следовала је посета Београду. Ојачавајући своју позицију ван земље, он хоће да оправда своју политику у земљи, и да тиме још више туче своје политичке противнике у самој Бугарској.

Г. Стамболиски је начисто с тим, да за Бугарску Нејски Уговор (члан 48) има данас животни значај. Бугарској је тим уговором обећан излаз на Јегејско Море. Да се то обећање испуни Београд и Букурешт могу много да учине у своме посредовању. Г. Стамболиски то добро зна, и није хтео да пропусти важан психички моменат када треба доћи у Београд. Као практичан политичар, он је обележио своју политику: Бугарска нема више снова према западу (Македонија), већ према југу и истоку (Тракија). Тиме мисли да је нашао једино искрену тачку зближења између Софије и Београда. И он је учинио утисак у нашој средини, у моменту када се спрема конференција о источном питању у Лозани. Дакле, г. Стамболиски је био у Београду због Лозане. И ту лежи тежиште његове посете. Ма колико опозиција према Стамболиском код нас била јака, он је створио својом посетом у Београду један политички датум.

Његова посета није локалног значаја. Она се тиче и целе Мале Антанте. Што се наше државе тиче то је: да је нама стало да са свих наших граница што више отклањамо опасности и удаљимо их далеко од нас. Са те тачке гледишта, г. Стамболискова посета нам намеће један нов политички пројект: наша држава треба да потпомогне Бугарску у Тракији. Види се да Турци помишљају да поново пређу преко Марице. Грци и сами данас могу признати да су слаба бариера према Турцима, кад су у Тракији у непосредној близини са њима. Маричка низина до мора биће отпорна и јака према исламу једино у бугарским рукама. Тај коридор треба пре дати Бугарској него Турској, кад већ нема изгледа да остане Грчкој. Балканске народе треба поново упутити једно на друго.

Видећемо на оријенталној конференцији у Лозани у колико је посета г. Стамболиског у Београду предходила утрвењу пута ка једном новом политичком курсу. Претворимо парадоксе у реалне истине, ако заиста има могућности за њих.

Савремени.

ПРЕМИЕРА „ПИГМАЛИОНА“.

Духовито иронизирање савременог друштва започето је у Енглеској Оскаром Вајлдом. Оскар Вајлд је на позорници ипак само симболиста. Остао је конвенционалан због отмености, па ма колико био или ексцентричан у идејама или акробата у комици. Али Бернар Шо је, као драмски реформатор, најсрећнији циник међу савременим енглеским писцима. С једне стране као Ничеовац, он је безобзиран у својој философији; с друге стране као Ибзеновац, он је драмски борбени уметник без предрасуда. Као таленат он не зазире никада од сензације и на позорници и код публике. Те сензације су чисто психолошке; међутим оне увек носе у себи један социалистички патос. Бернар Шо је пронашао себе између Ничеа и Ибзена. Кроз темперамент и самопоуздање у свој уметнички нерв, он је постао славан и тамо „где не допиру енглеска уста“. У борби за ибзеновску пропаганду деведесетих година у Лондону, Бернар Шо није подлегао у ондашњој књижевној опозицији, као Вилман Архер пре њега. Он је победио. Он је упорно стварао себе „огромном и ужасном иронијом“, поставивши своје типичне драмске карактере на другу етичку основу. Увек између Ничеа и Ибзена, Бернар Шо је створио једну субјективну драмску етику, нову и технички и психолошки. И као прерафаелист, и као модерни Скандинавац, и као социалистички политичар — Бернар Шо је умео увек из свих контраста да извуче једну оригиналну уметничку манифестацију на позорници. Данас спада у најоригиналније *парадоксисте*. Бернар Шо је циник који револуционарно пробија дебели „Кинески зид“ у енглеској драмској уметности.

Он пркоси увек конвенционалном моралу, али не из шарлатанске перверзије, већ из дубоког уметничког уверења. Његов одлучни борбени став без компромиса, његова антишекспировска акција — сензација су која има увек своје одушевљене следбенике. Комедије Бернара Шоа су и сувише горке. Кроз њих писац спонтано спроводи „преокрет свих вредности“. Такав је и „Пигмалион“. Све лежи у садржини, не у форми. Моралне контрасти двају сталежа чине једну циничну живу фабулу. Професор

Хигинз, ћудљиви проповедник једне своје фикс-идеје, подиже са улице Елизу Дулитл, и васпитава је ради једног фиксираног циља. Елиза, као и њен отац из „недостојног сталежа“, има исту судбину да се вештачки претопи у буржоаски тип, после многих комичних и сурових сцена, доживљених под директивом Хенрика Хигинза. Хигинз, бећар из убеђења, најподеснија је личност, којом писац свестрано објашњава свој лични став према друштву и животу. Али Хигинз је ипак, и поред све своје активности у комаду споренији тип. Идејни бич пишчев увек је у ствари у рукама Алфреда Дулитла, ма да се он епизодно јавља. Као Елизин отац он је бачен кроз комад у једну психолошки и етички најсложенију ситуацију. Елиза је само експонент те у суштини његове ситуације. Алфред Дулитл је најбриљантнија личност у „Пигмалиону“. Од савремених драмских *парадоксиста* у Европи, једино још Бернар Шо има моћи, да успешно хипнотизира публику кроз свих пет чинова. Магија се крије у парадоксима, који су ту не ради конверзације, већ ради живих пишчевих ефеката и психолошких авантура у глави професора Хигинза, који их доживљава због реформе друштвених односа. Све је у комаду ексцентрично, а ипак све тако дубоко логично.

Премиера „Пигмалиона“ на нашој позорници режијски је успела. Г. Исајловићева рутина била је овом приликом корисна. Као режисер, он је погодан кад треба ствар да подреди такозваном *статуарном принципу* у режији. Оптички уме да дејствује; акустичко дејство подређује оном првом. То је ритам г. Исајловићеве рутине на позорници. Као представник *статуарног принципа* у режији г. Исајловић игру глумаца тумачи као напор. Тај напор игре у „Пигмалиону“ има и своје негативне особине. Овом приликом оне су ипак биле мале. Најјаче је креирана личност Алфреда Дулитла. Г. Гинић је створио себи спонтано једну велику улогу. Г-ца Црвенић (као Елиза), у првом делу комада тумачила је многе душевне моменте Елизине врло рељефно, али доста литерарно, школски субјективно. Потпуно је успела у IV чину. Г. Никола Гошић, као Хенри Хигинз, био је врло природан у пишчевим парадоксима. Треба га само још мало припитомити при тумачењу карактера који му добро леже. Једино г-ца Сл. Јовановић (као послуга), и по костиму и по менталитету, није одговарала енглеском карактеру у комаду. Неталенте ситнице, често рђаво утичу на успелу целину.

Ранко Младеновић.

КЊИЖЕВНА ЗАОСТАВШТИНА ЛАЗЕ КОСТИЋА.

Књижевна, или боље рећи песничка заоставштина Лазе Костића повелика је и свакако је вредно позабавити се са њоме. Није то у ствари оставак у уобичајеном смислу речи, рукопис који из различитих узрока Лаза није доспео или није хтео да штампа. То су ствари које је он напросто напустио па, ако хоћете, баш и избрисао из своје рукописне збирке. Нису му се можда свиделе и, нема сумње, да би их и утаманио, да није Тона Хаџић зарана дошао до њих те их тако и сачувао. Лаза их је можда и тражио, па како их није нашао, заборавио је, да су још на свету. Слично се то десило и Тони Хаџићу. И он је заборавио на њих. Иначе би бар који пут о њима говорио, као што је то чинио с Лазиним најранијим писмима, из доба, кад су поникле те напуштене песме и друге књижевне ствари.

Што је иза Лазе остало нештампано, бар с његовим знањем, може се поделити на четири дела. Први се део налази у двема бележницама, у црну кожу укориченим. Једна споља с натписом Notes, друга такође споља с државним грбом Велике Британије и Ирске. У њима су готово свуд оловком написани први концепти многих песама, штампаних и нештампаних, даље су ту краћи прозни саставци, афоризми, по који (неупотребљени) призор из „Максима Црнојевића“, концепт енглеског превода његове песме „На Шекспиров Ђурђев дан“, а где-где и белешке о догађајима и трошковима. Све Лазином фином руком. Други је део „Максим Црнојевић“, како је у први мах поникао и како није штампан. Трећи део су различити саставци, извештаји, оцене. Четврти део су му писма до којих сам могао доћи: Тони Хаџићу, Миши Димитријевићу и Милану Савићу.

Не узимајући у обзир концепте песама, штампаних у Матичину издању 1909, позабавићу се овде „напуштеним“ стварима, и то само *песмама*. Од тих су ствари у часопису „Књижевни Југ“ 1918 и 1919 штампане прве

две песме и омањи одломци из „Максима Црнојевића“. Ту трагедију, како је у први мах поникла, остављам за засебан рад којег се мислим с временом латити. Од трећег и четвртог дела унео сам у моју расправу о Лази Костићу што сам нашао за потребно, нарочито из писама Миши Димитријевићу и мени. Писма Тони Хаџићу наменио сам такође за засебан додатак, специјално она из младог му доба. У њима се Лаза приказује искрено, јасно, безобзирно. Био сам их најпре унео у сам текст моје расправе, ал' их је много. Најпосле, ако би издавач био вољан, да и њих у тексту штампа, мени је право. Уз свако сам писмо додао потребан коментар.

Нема сумње, да су те песме поникле из Лазиног извеџбанијег доба, кад је Тони (из Новог Сада у Пешту) слао своја студентска писма; кад се све већма дизао до изразите висине своје песничке уметности, отприлике од год. 1862—1867. Песме и носе на себи Лазину јасну сигнатуру. Чеда су то тренутне инспирације, пошто су у Лазиној глави добила свој облик. То одаје у главном и чист рукопис с не много измена. Код песама, које је још сам дао у штампу, нашла се по која измена, али не замашна, не важна, бар не мења смисао.

Упореде ли се песме у белешкама с првим песмама, штампаним у „Седмици“ и „Летопису“ 1858 и нешто даље, види се огроман напредак у савлађивању облика. Па како га, бар у песмама, није нико поправљао, могао је о себи рећи, што и Гете: „Имам ли за песништво дара, бићу песник, ма ме нико и не поправљао; немам ли га, не помажу никакве критике“. Код „Максима Црнојевића“ је што друго. Ту му је др. Јован Андрејевић Јолес био од помоћи утолико, уколико га је упозорио на неке недостатке у саставку па баш и саме замисли. Ипак га Лаза није свагда послушао и добро је радио, што није.

У песмама је пошао својим путем и признаје, да је тај пут у почетку био потежак. У том смислу имам једно његово писмо, у ком говори о својим првашњим песничким радовима тако искрено, како је то ретко у песника који најрадије своје неспретне почетке па чак и концепте доцнијих песама брижљиво крију и од сунца и месеца. То Лазино писмо доносим у расправи у целини.

Намера ми је, да, без икакве претензије и научног измотавања, упознам овом приликом српску публику нештампаном лириком Лазе Костића:

БЕЛЕЖНИЦА „NOTES“.

1.

Румен-ружо у пупољку!
— У пупољку и у мени —
Цветни свете у завојку,
Ђул-мирису заптивени!

Бадава си у пупољку,
Кад с' у мени развијена —
Заман стискаш твоју шкољку
Бисеранко сакривена.

Што застиреш те дивоте
Шаровите руј-мирисе?
Ко их види обневиди,
Ко мирише заноси се.

Прозни саставак, који долази за песмом, у вези је с њом. У главном је парафраза о песми на тада омиљени начин песме у прози.

2.

На поносној лађи
На лађи љубави
Пош'о сам тебе наћи
Островац убави.

Залут'о сам далеко
Ди престаје већ свет,
Од света сам и бег'о
И ствар'о га опет.

Метанишућ сам клеко
На диван оточац,
У уздисај се слего
Наменут пољубац.

3.

И ова је песма без натписа а спевана је без сумње приликом Павине веридбе, као и песма за њом. Њој, Пави Станковић у Будиму посвећене су готово све овде наведене песме и многе од штампаних. У самој расправи говорим више о тој Лалиној великој љубави.

Залево сам је крвљу
Руменом живосном,
Мирисним, уздисајним
Надан'о сам је сном.

А да ми лепше светли
Мој цветак убави
Обасј'о сам га сунцем —
Сунашцем љубави.

Порастио је цветак
    Мирише читав свет,
Па већ је мали црепак
    За тако бујан цвет.

Пресадио сам ружу
    У један мали креп,
Тај креп је срце моје,
    Твој лик је ружин цвет.

И немиње се цвету
    Свој врт преболети,
Од бола лишће шири
    И лишћем полети.

Полетило је лишће
    Полетио и цвет,
Ал' потрг'о је собом
    И срце у полет.

4.

Сретна си, селе, сретна си врло,
    Срећа је веља познати свет,
Све што је лепо, све што је врло,
    Познати свашта с леђа и с пред.

Ал' срце само, срца да није,
    Срце се пусто уплеће свуд,
Свашта га боли, свашта га бије,
    Највеће страсти, најмања ћуд.

Знање и срце — на стени цвеће,
    Знање и срце — пупољак блед,
Знање и срце — зора и вече,
    Знање и срце — горући лед.

На што ти срце? Чему ти гове?
    Боље га предај старању мом —
Само ми реци — како се зове!
    Напио би га ћувегиј' твом.

5.

Поникнућу ником
Пред анђелским ликом,
Молићу се лику:
Прости ми грешнику!

БЕЛЕЖНИЦА С ГРБОМ.

6.

Народном посланику.

1.

Народи гину, гину јединци,
Суђен је свему самртном крај,
Само је делу, само је мисли
Завештан богом вечити трај.
Срб ће да траје, Срб ће да сјаје
Док је у њему мислима Бог,
Док су му дела сложна и смела —
И један Србин читав је род.

2.

Срб ће да траје, Срб ће да бива,
Бог је у њему и овај пут,
Небесна мис'о у њим је жива,
Ти си те мисли чист овапут.
Небесна мис'о семе је с неба,
Ал' и том треба семену врт,
Небесном семљу хранимо земљу,
Земљу за живот, земљу за смрт.

3.

Мало вас има одабраника,
Ал' вас је вера подигла све
Не мићи главе с верна браника,
Што брани свете народу сне;
Љубав и слога да вам је дика,
Слога је и вас послала све,
Не мичите се с верна браника,
Што год се може, нека се сме.

4.

Народи гину, гину јединци,
Суђен је свему самртном крај,
Само је делу, само је мисли
Завештан богом вечити трај.
Срб ће да траје, Срб ће да сјаје
Док је у њему мислима Бог,
Док су му дела снажна и смела —
И један Србин читав је род.

7.

Мој појета.

Песме моје нису песме,
Стиси моји стиси нису,
Што из ови слика кресне,
Што у стопа белом низу
Испод руке бежи десне,
Ништа није моје то!

Твој уздисај песме дише,
Стисак руке стихе ниже,
Слика твоја слике пише,
А виле ме растопише
Кад ти стопа крочи ближе,
Лепа моја појаво!

(Шекспир, Сонети, 3. књига, 44) престабилирана хармонија!

8.

Пољупчев пут.

Пољубила ме је.
Поред нас ружа осетила је,
Заптивен пружа неданимице
Пригибајући се цвет
К'о да је ружа, досада што је
Мирисом цвала, цветала свету,
Да је сад она омирисала,
Мирис и дивот
Неокушен још никад — не омирисан,
Те постиђена заптила свој.

Пољубила ме је; одјекну пољуб:
У ружином лишћу занеми славуј,
Голубињаком не гуче голуб.
У јечку томе песама слађи,
Вечнија миља, минљиво врело
Погађа славуј, слути голуб.

Ал' она није ни славуј ни ружа,
Ни голуб ни песма ни мирис ни гук,
И опет оде. Сам сам у врту
Тек самном што оста још онај
Ружичко-славујски голубиј љуб.
Још на устима не угашен тиња,
Сластима тајним занео ми свест.
Занешен слушам последње му јечке,
Јечци у припев, припев у речке,
Речи си слажу у приповест:

Опремо си ме на пут
У диван један свет,
Где рони гром ко шапут,
Где шири смрт ко цвет

У опрему ми даде
Најлепши душе сан,
И даде своје наде,
Ох, даде себе сам.

9.

На Дунаву.

Ала мирно Дунав тече
Поред бела Вуковара,
Ала мирно па дубоко,
Провидиш му чисте мисли.

Тако само зна да тече
На дну санка девојачка
Силовита љубав-река,
Божаствена неусанка.

Па колико воденица
Има тамо на Дунаву
Ал' на оној љубав-реци
Тек ипак је више срца.

Овој збирци додајем још Лалин сонет, спеван у славу 25-годишњег глумачког јубилеја Димитрија и Драгиње Ружића. Штампан је у листу „Позоришту“ за 1886 а није уврштен у *Песме.*

10.

1861—1886

Показасте се млади, лепи,
Пре двеститипет живих лета,
Не беше вам ни двеспета,
За лепо нису људи слепи.

Младост ком слета, ком одлета,
Лепота душе само крепи,
Милине њене, њени стрепи,
И ненагледи њеног света.

Лепота та се из вас роји,
Долеће нам из ваших уста,
На очи ваше, на ваш глас;

Ох, негујте је, док сте своји,
Не остала вам никад пуста,
Годећи нама, гледећ вас.

С изузетком песама бр. 6. и 10 сви се други концепти тичу Паве Станковић, Лазине велике љубави још у Будиму. Али осим тих нештампаних, упућене су јој и штампане, од којих су концепти такође у бележницама. Јер нема сумње, да је Лаза у то доба бележнице и набавио, да му се не изгуби која мисао која би била у вези с његовом љубави. Песма бр. 9 наводи Вуковар зато, што се Пава ту удала за адвоката дра Мишу Рогулића.

Од штампаних песама, по мом уверењу упућене такође Пави, доносим само натписе и страну у „Песмама“. Још су у бележницама и концепти патријотских песама. Паве се тичу песме: „Звоно“ (129), „Синоћ“ (132), „Сад на срцу“ (126), „Волемо се“ (123), „Анђелчићу“ (134), „Моја дангуба“ (272). Осем наведених у штампаној збирци још је подоста песама које се Паве тичу. До концепата тих песама нисам дошао. Чудим се, што сам дошао до бележница и до прваШњег „Максима Црнојевића“.

Песме, које су штампане и концепти су им у белешкама, ове су: „То су наше горе“ (136), „Над Костом Руварцем“ (203), „На парастосу Вука Ст. Караџића“ (205), свршетак Кађанскове песме „Грахов лаз“ (229), „На Шекспиров Ђурђев дан“ (207), „Омладини“ (228), „На Јонесовом парастосу“ (231).

Милан Савић.

НАШ ТРГОВИНСКИ БИЛАНС.

Ускоро ће се навршити четири године од постања наше нове државе. За ово време наша спољна трговина прилично се развила и консолидовала и поред наших великих грешака на пољу трговинске политике. Требало би да нам две наредне године буду родне како ваља, па да нам спољна трговина уђе у нормалан колосек. Но и пре но што се дотле буде завршио њен обновни период, ми већ сада имамо довољно података за проучавање тога периода. Недавно је царинска статистика довршила и статистику увоза за прошлу годину, те сада имамо статистичке податке о кретању наше спољне трговине за пуне три прошле године.[1]

Како се из свега види, увоз нам је био увек већи од извоза, али је извоз јаче растао од увоза, те нам је дефицит у трговинском билансу био све мањи.

Но, како наша царинска статистика у погледу вредности робе није довољно тачна — са нетачности пријаве, са немарљивости цариника и стога што ми немамо још одбор за процену вредности спољне трговине — то је много сигурније кретање наше спољне трговине посматрати по количинама робе.[2]

[1] За те три године наш трговински биланс кретао се овако:

Године	Увоз динара	Извоз динара
1919	2.982,067.276	686,845.040
1920	3.465,819.272	1.320,606.055
1921	4.122,097.642	2.460,737.562

Однос вредности извоза према вредности увоза био је за исте године овакав:

1919	1920	1921
23·03 %	38·10 %	59·69 %

[2] У количинама, наша спољна трговина кретала се овако:

Увоз

Мере	1919	1920	1921
Тоне	154.309	418.673	686.179
Ком.	81.097	1,249.818	1,770.422
Куб. мет.	—	29.846	92.051

Као што се види, и у кретању по количинама као и у кретању по вредности робе наша спољна трговина показује нам исте појаве: и увоз и извоз растао је, само је извоз сразмерно јаче растао од увоза. То је, дакле, неоспорно да нам је извоз већма растао него увоз. За ову годину за то немамо сигурних доказа, јер још немамо података о увозу. А извоз нам је за I полгође ове године, према I полгођу прошле године, порастао: у вредности за 40·64%, у количини за 8·28%. У јулу ове године према јулу прошле године, пораст извоза је још већи: код вредности 84·36%, код тежине 37·07%. За наш привредни развитак ово је врло утешна појава кад се узме у обзир да нам је и прошла и ова година била неродна.

Међутим, о кретању увоза у овој години можемо извести поуздан закључак и на посредан начин. Према повећању царинских дажбина лањске године, нарочито ажије од краја исте године, царински приходи у овој години требали су да буду много већи но у прошлој. Како нису, значи да је увоз ове године мањи но прошле године. Да је то истина, то се да закључити и по томе што су царински посредници имали мање рада ове године. Због пада динара и тешкоћа плаћања иностранству, трговци су ове године увозили само толико робе колико им је најнужније требало за попуну робе која им је нестајала. Али, поправка динара услед зајма може утицати на повећање увоза крајом године.

Питање се важно поставља: Да ли је наша земља већ подмирена у увозној роби после исцрпљења за време рата? Опште је уверење било да је већ крајем 1920 године земља била у главноме подмирена увозном робом, бар што се тиче потрошње. По статистици пак растао је увоз и предмета потрошње као и предмета техничких[1]

Извоз

Мере	1919	1920	1921
Тоне	263.847	716.605	1,940.467
Ком.	144.246	253.354	830.140
Куб. мет.	—	379.789	39.576
Свега Тона	282.679	915.186	1.583.658

(Увоз није срачунат на тоне).

[1] За последње три године увоз најважнијих потрошних предмета кретао се овако:

	Мере	1919	1920	1921
Пиринач	тона	2.175	5.103	13.191
Колониална роба	тона	2.104	4.808	8.303
Памучна роба	тона	11.765	16.716	24.959
Одело и остала шивена и помодна роба	тона	297	837	1.262
	ком.	78.754	971.089	1,650.129
Кожа и ивраде од коже	тона	749	2.438	3.339

Пораст код увоза потрошних предмета јесте врло јак. Пораст код увоза техничких предмета још је много већи, и то је донекле једино утешан знак при пасивности нашега трговинскога биланса. Желети би, међутим, било да при том буде већи но што је увоз средстава за производњу (машина и других производних средстава) ради појачања и подизања народне производње и индустрије. Сада ми имамо велики увоз гвожђарије и других техничких предмета не толико колико нам треба за привредну обнову земље него можда поглавито ради наглог подизања зграда по Београду, Загребу, Љубљани и још неким местима наше увећане државе. Ово нагло, претерано и спекулативно изграђивање речених градова дошло је у главноме услед досељавања ратних богаташа, услед прилива странаца са свих страна ради искоришћења наше привредне средине у полету после народнога уједињења, као и услед преувеличаног чиновништва. Кад се то узме у обзир, онда се мора рећи да је то и такво изграђивање нездрава појава и са привреднога као и са националнога гледишта. Било би корисно да нам расте увоз техничких предмета ради подизања фабрика за прераду наших сировина и ради грађења удобних радничких станова око таквих творница. Ово спекулативно и привредно нездраво изграђивање наших главних градова не спада у ред привредних инвестиција. Њему се стога не ваља радовати, а још мање га треба помагати на штету складнога и здравога друштвенога развитка целе земље. Затим, оно је опасно за наш трговински биланс, јер за собом повлачи већи увоз намештаја и предмета раскоши.

Друга опасност за скоро изравнање нашега трговинскога биланса лежи у добијању накнаде ратне штете, ако се и даље не будемо руководили штедњом. У колико наша држава добија железнички материал и друге предмете на рачун накнаде ратне штете, у толико она има онда могућности да уштеду народне привреде на томе утроши на куповину из иностранства других мање потребних предмета. У колико ће наши грађани добијати

А увоз најважнијих техничких предмета за исто време текао је овако:

	Мере	1919	1920	1921
Минерална уља и подобна роба	тона	4.452	44.198	59.809
Гвожђе и израде од гвожђа	тона	18.729	57.711	129.174
Машине и апарати	тона	2.488	10.309	28.012
Електротехнички предмети	тона	194	2.143	3.493
Превозна средства	тона	424	1.225	4.387
	ком.	812	1.245	2.178

накнаду штете по пресудама, у толико ће се појачавати њихова куповна моћ за увоз робе из иностранства. Зато треба све то имати на уму, па финансијску и трговинску политику водити у духу опште штедње.

Да држава треба да пође одлучно путем строге штедње, за то је настао дванаести час. При томе, она на страни треба да набавља само оно што се под повољним условима не може произвести у земљи. Изложбама и другим средствима пропаганде треба ширити прођу домаћих израђевина код нашега света. Истовремено ваља отпочети радити на васпитању нашега народа на штедњу у опште а нарочито у правцу скромнијега одевања. Наш народ не уме да штеди, нема довољно предвиђања за обезбеђење будућности; склон је расипању и раскоши. Код нашега варошкога становништва, особито у Београду, Загребу и другим већим градовима, влада претерана мода и раскош. Та мода и раскош прелази нагло на наша села, која своју националну ношњу властите израде све брже замењују куповном и фабричном. Наше се село све већма подаје скупљем начину живота у опште. Та се појава нарочито запажа последњих година, од како је наш земљораднички сталеж задобио више новца благодарећи скупоћи својих производа и недовољном порезивању.

Непосредно порезивање свих слојева, сем неких изузетака, јесте недовољно. Ради покрића трошкова штампали смо новчанице; цео је свет лако долазио до новца и олако га је и трошио, купујући и што му није било неопходно потребно видевши да новцу вредност опада „Индустријске и нама пријатељске земље, у оскудици бољих купаца услед опале куповне моћи побеђених средишних сила и услед губитка рускога тржишта, давале су нашим увозницима обилато робу на кредит. Услед свега тога наш увоз у потрошној и помодној роби био је већи но што је требало бити. Стога је неопходно потребно пореском реформом повећати непосредно порезивање народа у опште. Истовремено треба, у интересу фискуса, народнога здравља и појачања извоза, завести и порез на алкохол у целој земљи. За време и после рата алкохол је у нашем народу узео великога маха. Извоз алкохолних пића треба не само ослободити дотичнога пореза него и царине. Таквом пореском политиком не само да би смо довели у ред наше финансије, него би се још учинило да се смањи потрошно-расипна моћ онога света који свој сувишни новац не уме корисно да употреби, и онда би нам се и мање потребан увоз знатно смањио.

Трговинску политику треба непоколебљиво повести правцем слободне трговине. Искуство нам је показало, и још показује, да корупција и спекулација успевају да се кроз ограничења и везивања на пољу трговинске, царинске и девизне политике провлаче на штету честите трговине, чиновничкога морала и здравога привреднога развоја земље. Смишљеном и постојаном трговинском и царинском политиком, у вези и складу једном са другом, ми можемо повећањем царинских дажбина смањити наш увоз и поправити наш пасивни трговински биланс. То можемо постићи без повећања основних царинских ставова. Рукујући царинском ажијом у границама берзанскога течаја злата. Министар Финансија у споразуму са Министром Трговине може руководити увозом и извозом по потреби трговинске и валутне политике. Наш идеал у валутној политици треба да је златно важење, ради чијега остварења морају поднети потребне жртве сви чиниоци: и држава и Народна Банка и њени удеоничари. Злато бежи и кријумчари се из наше земље и за то што га држава довољно не цени и не тражи. Пре рата, царине су се у опште имале плаћати у злату, па тако у главноме и плаћале; јер је царинска ажија утврђивана према течају злата на берзи. После рата. од тога се одступило: извозне царине утврђиване су у сребру и неким здравим валутама. Сада гласе само у сребру, т. ј. у новчаничним динарима. То је неумесно и нецељусходно, јер се тако при непрестаној и великој колебљивости вредности динара у ствари плаћа много мања или већа економна вредност. Само услед тога морале су извозне тарифе бити врло често мењане. И према Закону Опште Царинске Тарифе (чл. 2.) и према идеалном пореском захтеву да утврђени порез представља одређену економску вредност, треба и извозне царине утврђивати у злату. Круте и непостојане вредности сада, онда би извозне царине имале сталну вредност и биле довољно еластичне према кретању вредности златнога динара. Царинска ажија прописивала би се и за извозне као и за увозне царине. Увозне царине остале су и после рата утврђене у злату, само се царинска ажија увек утврђивала много ниже од берзанске. Што треба истаћи то је да су увозне царине и повећаване а царинска је ажија ипак утврђивана ниже од тржишне. У томе је било и контрадикције и тиме смо ми у ствари фаворизирали увоз. Од те контрадикције и грешке треба царинску политику ослободити. У интересу поправке нашега трговинскога биланса, треба

престати са овим фаворизирањем увоза. Како би, међутим, царина на увозну робу која нам је преко потребна, са пуном царинском ажијом била превелика засада, то мислимо да би увозну робу требало поделити на ове три категорије ради царињења: I. *техничку робу* (у колико она плаћа царину јер машине не плаћају царину), која нам је потребна за обнову и привредни развитак земље, и која би плаћала 30—50% царинске ажије према берзанској; II. *обичну робу*, која би плаћала око 70% од тржишне ажије; и III. *луксузну робу*, која би плаћала пуну ажију према ажији злата на берзи. Онда би луксузну таксу требало укинути као сувишну, јер би се са њеним укидањем а изравнањем ажије на луксузну робу са берзанском ажијом, добило двоје: отпало би њено израчунавање, те би се упростило царињење и уштедело на особљу, а приход царински од луксузне робе би се ипак повећао. Као и царински порез на обрт пре две године, тако и луксузну таксу није било потребно установљавати. Јер се повећање царинских прихода дало постићи законитим повећањем царинске ажије посредством расписа. Никад не треба заводити нове порезе кад старе могу корисно и правично послужити. Пропис о плаћању царина у злату или сребру са доплатом ажије, може у исти мах послужити и за повећање царинских прихода и за поправку трговинскога биланса.

Ради поправке и заштите нашега трговинскога биланса потребно је, даље, да имамо погодне подвозне тарифе за наш промет са иноземством. Тога данас немамо. Подвозна тарифа Бродарског Синдиката јесте врло висока када се узме у обзир да му је држава уступила на употребу онако велики број заплењених бродова. Сада ми још немамо једну железничку тарифу за целу земљу: за нове покрајине још важе у основи железничке тарифе бивше Аустро-Угарске. Оне не одговарају потребама наше трговинске и саобраћајне политике, јер су биле израђене у смеру помагања Аустро-Угарске индустрије и нарочито са повлашћењем саобраћајних праваца у корист Беча и Пеште. Са падом динара ми смо и те тарифе као и српску повећавали линеарно, не могавши да кроз њих све проведемо један подвозни систем погодан за помагање и заштиту наше привреде. Зато је потребно да што пре донесемо закон о једној железничкој тарифи за целу земљу. У складу са нашом трговинском и саобраћајном политиком према иностранству, наша будућа железничка тарифа треба да је израђена с обзиром на

пољопривредни карактер и интерес наше земље, тако да олакшава и појачава наш извоз у прометним правцима са иностранством. Данашње наше железничке тарифе терете робу више према запремини и тежини него према вредности, и зато су оне повољније за наш увоз него за извоз. Увоз нам се састоји махом из фабриката, који су лаки а скупи, те стога он скупи наш железнички подвоз подноси много лакше него наш извоз, који се састоји махом из сировина, кабастих и јевтиних према тежини. Наша нова железничка тарифа треба да је израђена нарочито с обзиром на вредност робе.

Затим је ради појачања нашега извоза неопходно потребно да што пре саградимо јадранске пруге, тимочко-косовску и дринску. Наш извоз и из Србије иде претежно уз Дунав и јединoм пругом преко Загреба и Марибора. Та је пруга преоптерећена и њен је пут дуг и скуп. Сем тога, данас Санџак, Црна Гора и велики део Старе па и Северне Србије немају потребних железница за извоз својих производа. Сви ти крајеви данас привредно много трпе због немања железница. И сама Шумадија, због недовољног и дугог до границе и скупог железничког саобраћаја није у могућности да све своје производе извезе. И њу увоз са тога разлога скупље стаје, и она за своје производе мање добија са дужине извознога правца. Остале наше покрајине, а особито Словеначка и Хрватска, налазе се у много бољем прометном и привредном положају но Србија у опште. На крају наших главних извозних праваца, Словеначка и Хрватска извозе много лакше и продају много боље своје производе него Србија. Индустријски много јаче развијене од Србије, Словеначка и Хрватска обилато искоришћују широко царинско подручје наше државе, благодарећи заштитном систему српске царинске тарифе. Отуда у њих јак индустријски полет од ослобођења. И све те привредне користи Хрватска и Словеначка неће изгубити са изградњом јадранских железница, и напротив. Јер ће онда њихове пруге бити слободније за њихов промет и нарочито извоз. Извоз из дотичних српских области знатним делом излазиће јадранским пругама на море. Те ће пруге произвести полетни привредни преображај у тим областима: производња ће се у њима нагло развити, извоз из њих силно појачати, и оне ће постати богатије. Са привредним преображајем и напретком Санџака, Старе Србије и Црне Горе извршиће се у тим крајевима и политичко смирење, и то не само стога што ће они бити везани за Београд,

него још више по неодољивој сили повољних привредних и културних услова за радиност, тековину и обезбеђен бољи живот. Речју, јадранске железнице биће како са привреднога тако и са политичкога гледишта од неизмерне користи за целу земљу, за све покрајине без разлике, па и Хрватску и Словеначку. Њихова индустрија добиће богато тржиште у развијеним областима јадранских пруга.

Најзад је ради поправке нашега трговинскога биланса потребно да Народна Банка у првом реду кредитом снабдева извознике као што је то до сада чинила. Сконцентрисани више по главним градовима, имајући угледне радње пуне робом, боље организовани и од већега утицаја него извозници, увозници уживају већи кредит од извозника. Они су скоријега порекла, расејани су више по унутрашњости, имају мање видне радње, раде са агентима сезонски посао подложан квару и риску, нису чврсто организовани, и зато уживају мањи кредит од увозника, нарочито на страни. Једно што се труде да своје израђевине протуре; друго, што им наши увозници пружају више залоге са својим радњама, иностране трговинске земље много јаче кредитирају наше увознике него извознике. Наше производе, често и у великој мери, купују више или мање непосредно и сами странци. Како се они управљају према светској конјунктури и не купују стално код нас, то се дешава да наши производи не нађу на време и повољне купце.

Према свему томе, треба настати да се што пре помогне, ојача и побољша организација наших извозника, и да се њима обезбеди довољан кредит посредством Народне Банке. Не сме се више догодити да као и ове јесени наш извоз остане без довољнога кредита. У интересу Народне Привреде не сме и даље тако остати да Народна као и остале банке, стварно ако не вољно, кредитом тако рећи фаворизирају увоз на штету извоза. Пре треба фаворизирати извоз него увоз. Тада, са обезбеђеним, довољним и јевтиним кредитом, извозници не би били принуђени да као до сада често плаћају заправо зеленашки интерес. Ово је ишло на штету народа, јер је он за своје производе добијао мање цене. Са бољом организацијом извознога кредита извоз би се обављао и брже и под повољнијим ценама за произвођаче. Повољније цене подстицале би произвођаче на већи рад и интензивнију и већу производњу, и онда бисмо имали већи извоз и повољнији трговински биланс.

За нас је као пољопривредну земљу са зачетком индустрије неопходно потребно да имамо активан трговински биланс. Индустријске земље продају иностранству израђевине са укључном вредношћу рада, и зато оне могу имати и пасиван трговински биланс, тим пре што су оне обично и зајмодавне земље иноземству. Аграрне земље продају иностранству сировине произведене са мало радних дана преко године, и зато оне морају имати повољне трговинске билансе. Ово тим пре што оне, по правилу, имају плаћати иностраним земљама отплате својих дугова. У тај ред земаља спада и наша земља. Па како наша земља нема посета туриста, а мора увозити и предмете за подизање своје индустрије, она би требала имати врло повољан трговински биланс ради изравнања свога општега платнога биланса. У овоме се међутим наша земља јако помаже приливом печалбе нашега света преко мора. Годишњи принос те печалбе је врло знатан: по једнима износи око 25 милиона долара, по другима и двапута толико. Штета је само што се ова печалба шаље у нашу земљу преко приватних банака, које при томе имају прекомерне добитке. Стога је потребно да Народна Банка, позвана за то и по своме статуту, организује прикупљање и пошиљање овамо печалбе наших исељеника у Америци и другде. Онда би онај наш свет био спасен од пљачкања којима је овако често изложен, и онда би Народна Банка имала у рукама врло снажно валутно средство за успешну валутну политику у интересу вредности динара. Када би Народна Банка прилив новца наших исељеника како ваља организовала, ми бисмо имали довољно здраве валуте за отплату наших зајмова.

Када бисмо повели одлучно ваљану привредну и довољно постојану и начелну трговинску политику, кад бисмо извели буџетску равнотежу, када бисмо како ваља организовали наш извоз као и прилив печалбе наших исељеника, ми бисмо, са политичким консолидовањем земље, за неколике године могли имати равнотежу нашега платнога биланса, благодарећи природном богатству наше земље. Што смо до сада имали пасиван платни биланс, то је долазило са велике пасивности нашега трговинскога биланса. Та трговинска пасивност била је до сада у главноме природна и неизбежна. Јер смо ми за прве две године по ослобођењу (1919 и 1920) с једне стране морали сразмерно много више увозити ради снабдевања и обнове земље због исцрпљења у роби мање више свих

покрајина за време рата, а нарочито Србије под окупацијом; док смо с друге стране могли много мање извозити. Ово како услед ратом поремећене и смањене народне производње у свима областима, а особито у Србји, пљачканој и пустошеној од непријатеља, тако и услед уништеног у Србији железничког саобраћаја од Немаца при повлачењу. За поменуте две године народну привреду смо знатно обновили и железнички саобраћај поправили. Извоз нам је све више растао. За несрећу нашу, 1921 и 1922 године нису биле довољно родне, те нам је извоз за те године био мањи но што би иначе био. И како смо уз то продужили и даље грешити трошећи и увозећи више но што треба, то смо у прошлој години опет имали знатно пасиван трговински биланс. Како нам је извоз ипак растао, и непрестано расте, благодарећи томе што наша земља није само ратарска него подједнако и сточарска и шумарска, а с друге стране увоз у овој години изгледа по свему да је мањи но у прошлој години; то је вероватно да ће нам трговински биланс у овој години бити ипак мање неповољан но у прошлој години. Сва је вероватноћа да ће се ова година закључити са малим дефицитом у трговинском билансу. Ако нам идуће две године буду родне — што је вероватно, јер после неродних долазе родне године — онда можемо већ 1924 године имати повољан трговински биланс. То ће зависити од наше увиђавности. До сада смо на привредном пољу више патили од наших грешака него од Божјих недаћа..

Јеленко Петровић.

ПОВОДОМ СМРТИ МАРСЕЛА ПРУСТА.

Један од скорашњих француских књижевника који је више година свога живота провео у „трагању за изгубљеним временом“ пишући роман под сличним насловом, завршивши дотични роман, престао је да живи. Пре неки дан умро је од туберкулозе. Тако се налазимо пред губитком јединог за сад моћног настављача психолошког романа; његово, беспримерно у тој врсти, замашно дело, у основи потпуно оргинално надовезује његову уметност управо за Стендалову, допуном нових проблема и метода. Угао Прустовог посматрања на живот, баш је онај који се добија продужењем зракова Стендаловог угла гледања и преко њиховог пресека: исто тако широког створа, а у зрелом захватању. Кад је Стендал почео у роману да рукује чињеницом наше немогућности: да дамо себи тачан суд о стварности коју преживљујемо све док ова не пређе у област прошлости, те према томе и нов однос између радње и аутокритике, тек је онда постављен први принцип психолошког романа, који је дотле био непомичан, као што је постављен принцип преношења енергије проналаском ексцентричних витлова. Аутокритика и радња немају више исти центар, премда имају исту осовину, две најудаљеније тачке на њиховим обилима час су у већем, час у мањем размаку: психолошки живот је у роману том несиметријом стављен у покрет. Фабрициус није ни појма имао да је оно чему је он присуствовао била највећа и пресудна битка његовога доба. Човеку је дакле немогуће да се хвата у коштац са животом, пошто му овај пружа једначину, једну, а са две непознате: стварношћу и његовим карактером који и сам живи т. ј. у промени је и неосигуран од непредвиђеног; према томе он ће се ослободити једне бар непознате, ако се не ослони на своје наклоности и страсти; већ узме себи за углед какав тип који самим тим што је шаблон аутоматски ће се наћи у свакој новој околности. Јунак је нужно хипокрит.

Марсел Пруст, опет, не само да би волео да зна на који ће се начин неко борити у животу, већ и који су

покретачи те борбе. Својим интересовањем свакако он још не надмаша Стендала, који се такође то пита, али је несумњиво да га надмаша избором животних покретача које он узима за најважније. Ако жеља да достигне Наполеона ставља дечка у живот, постоји можда много важнија жеља која учини да у пресудном тренутку између неколиких избере један покрет. Човек потпада непрестано под велике страсти, човек је издизан, као поклопац паром, снажним импулсима; човек мисли, срачунава; човек сања (неостварљиве ситуације); али за Пруста је најважније што човек замишља, својим замишљањем човек ће себи кројити живот, и деформирати тако одећу која је нужна његовим основним страстима. У тој деформацији лежи *прустовска ексцентричност* животних витлова. Један тип потребује овакву и овакву жену, али он стално замишља шта ће рећи та и та, дотична госпођа, маркиза Н, ако он њој претстави, на пример, као своју жену Госпођицу М. Та његова ситничарска амбиција, да буде похваљен од маркизе Н, биће пресуднија од постојења његових тежњи и ожениће га девојком коју он иначе презире. И доцније чак, целог живота, одлучиваће се према претпостављеном мишљењу које може тиме изазвати код горње маркизе; а ако се догоди да маркиза умре онда према мишљењу које би се код маркизе побудило да је још жива. Занимљивије је још ако он маркизу и саму презире. Овај, код других психолога романсијера заборављени, због ништавности, животни покретач у све замашнијем ширењу животног угла, добија значајни изглед Јавнога Мњења, у овом случају бар који сам навео, али онда не целога јавнога мњења, но једног његовог дела који се дотиче нашега живота. Тај незнатан покретач може бити такође какав психолошки тик, или потреба да се погоди известан случај и т. д.

У своме начину проматрања и испитивања, Пруст, за покретом каквим било, који је извршен, улази у бескрајно ситно рашчлањавање психолошке ситуације која је за њим настала; али не у потреби за прочишћавањем и долажењем до примитивних јединица (за неком атомистиком), већ ради стварања неког као интуираног сазнања о свему што је могло бити и што још може произићи, да би нас изненадно избором једног јединог зрака у будућности — и једног у прошлости — од целог снопа пројектованих из даног покрета, који значи промену (вредности) у природи. Клизећи лагано низ огроман број података чисто биографских, детаља, резултата бескрајних

анализа Марсел Пруст се неумитно гњура у човечанску животворност, и за час ће се наћи у средишту његове још хаотичне активности разних нагона и страсти. Ипак нешто смета овоме великом писцу, и спречава га да се може пробити кроз еластичност испитаног ткања, стално изнутра тканог; надирући стално он је угиње толико док, у истину, не допре у центар животни; али налазећи се увек с ове стране живота, још и тад окружен материјом кроз коју намеравао је да се провуче. Достојевски је н. пр. брутално најпре улазио у живот, поневши собом мање више погодне методе; те су отуда његова психолошка освојења као мачем из живота чупана, још пушећа, крвава и одвојена од тела. Пруст, напротив, ништа није од живота откинуо, ништа покварио, ни ножем зарезао. Целог живота, као што сам вели, био је болестан и неврастеничан; зато можда није имао довољно храбрости.

У једном разговору, Г. Слободан Јовановић обратио ми је пажњу на пут којим је Пруст стварао своје карактере. Дуж романа, кад год би их срео, давао је понова у новој боји њихов портрет; низ таквих портрета, као обојене литографске плоче наслоњене једна на другу, дао би једног човека који се креће, реагује и учествује, т. ј. живи и упућен је на смрт. Само та његова књижевна особина, па би начинила од њега значајног писца.

Са ових неколико хиљада страница свога романа, чији сам ја мали део прочитао, а све нису још ни штампане, Марсел Пруст је ипак затворио и заробио читав један живот, који ако је и немогуће пробити у овај кроз његове редове, ипак буја и удара испод густих страница. То није само роман, већ читава аутобиографија, све оно што се видело, чуло, сазнало, замислило и преживело, до романа и даље за време писања романа. Читава психолошка енциклопедија, која тешко да би се могла још једном обновити у стваралачком животу Марсел Пруста, пак да и није умро данас, већ у четрдесет деветој години свога живота.

Растко Петровић.

АНТОЛОГИЈА НАЈМЛАЂЕ АМЕРИЧКЕ ЛИРИКЕ.[1]

Нови свет! Чудно, широко, привлачно звуче те речи за нас, из свију крајева, из свију кругова, из свију сталежа старог света и живота. Још као деца, по селима сиромашне провинције, гледали смо запрепашћеним и задивљеним очима наше „Американце“, који су долазили из тог далеког, прекоокеанског света, из тог краја злата, закопаног блага и високих кућа до облака. — Детињска фантазија још нам је била надахнута заносима и романтиком Колумбовог путовања и открића, и све је то било тако тајанствено, загонетно, чудно. А касније — дошла је лектира, дошли су филмови, дошли су људи, и сваки је од нас имао једно своје, нарочито мишљење о Америци. За уметнике и интелектуалце она никада није била острвом сања̂. Земља рационалног мозга и беспрекидног рада, окрутна, варварска, ладна, никад није имала доста привлачивости за људе, који су помало нагињали старомодној романтици француског, немачког или талијанског стила; помало сентименталности, општој болести Европе; а највише утопизму и некој измишљеној нирвани (конкавима и конвексима једног типа романтике!) у чијим је сферама све плинуло, ишчезавало и нестајало у ништа. (Врхови формализма!) У кратко: Америка није била земља прератног тк. зв. „идеализма“.

О каковој америчкој култури, уметности, поезији, нисмо знали готово ништа. И пре, и после светскога клања, одлазили су тамо артисти, певачи и људи великих имена, од декоративног Вајлда, који је у чакширама до колена и са сунцокретом у руци певао лепоту живота, до модрог Метерлинка, који је шапутао о лепоти смрти; одлазиле плесачице, певачице и кокоте светскога гласа, да стекну веће име и више пара.

Америчка реклама привлачила је снагом могућности, да се преко ноћи постане славним; америчка валута да

[1] Die Neue Welt. Eine Anthologie jüngster amerikanischer Lyrik. Herausgegeben und übersetzt von Claire Goll. Berlin.

се у једнако време постане богатим — најбољим мамцима за највеће слабости људске.

Више од тога знали смо за америчку флоту, заставу, цилиндре (са звездицама!) и краљеве миљарда.

Заслугом песника Св. Стефановића наслутили смо генијалност Edgara Allana Poe-a (A Descent intho the Malstroem, и, The Case of M. Valdemar), — а једно, вечно име за које смо знали сви, био је: Walt Whitman. Госпођа Claire Goll, која је превела Антологију на немачки језик, добро примећује у њеном Предговору да је Америка открила Whitmana много касније од Европе. Споредно је, међутим: ко га је први открио. Право своје значење добио је Whitman и у новоме и у староме свету тек данас. Кроз колико лирика, нарочито послератних, одјекује као јека његов слободни, самосвесни, козмички ритам; за колико је каснијих песничких генерација прокрчио нове путеве у будућност; колико нам бива већи, козмичкији, искренији, у релацији са читавим нараштајима т. зв. „козмичких песника", који козмос употребљавају у литерарно-козметичке сврхе!

Тек после појаве Whitmana појавио се нараштај слободних песничких духова у Америци; једна здрава, бујна, расцветала младост, без традиција и без сентименталности. За разлику од европске културе, која, чини се, завршава у екстремима свију могућих немогућности и „изама", у којој све будуће имаде један потез реакције на прошло, америчка култура тек је почела да се гради и ствара и да иде стазом паралелном као и живот.

Нове лепоте, које се код нас (у староме свету) откривају из дана у дан, скучене су неким естетицизмима; нове лепоте њихове афирмирају се спонтано, без ослона на икаке законе о лепоти.

Ма да је *Антологија америчке лирике* изгубила много преводом на немачки, она ипак даје пластичну слику њиховог хтења, могућности израза и слободе ритма.

Госпођа Claire Goll, преводилац Антологије, сама је песник, па јој се радо верује да је преводећи приближила и преточила америчку лирику у туђ језик, који је богат речима и ритмом. У своме Предговору она спомиње као тројицу вођа најновијег америчког песничког нараштаја, мистичног динамичара Carla Sandburga, модерног, мелодичног трубадура Vachela Lindsay-a и психолошког аналитика Edgara Lee Mastersa, од којих је сваки заступан са неколико својих најкарактеристичнијих песама у Антологији. Вредно је напоменути да су прва двојица већ у

почетку рата устали против рата. Тако је Carl Sandburg — према наводима госпође Goll — већ год. 1916 протестовао против рата и заробљивања Црнаца својом књигом *Chicago*, а Vachel Lindsay је већ год. 1914 читавом снагом устао против рата. Песници „старога света“ у већини су ћутали за време рата, а устају против њега данас, у време „мировних конференција“ и помодног општег пацифизма.

Колективну карактеристику читаве поезије најмлађе Америке даје једна нарочита динамичност, која је у сваког песника изражена на свој начин. (У Sandburga пролетерско-пантеистичким ударањем валова и металном тврдоћом језика; Lindsaya праелементарношћу покрета и ритмиком која побуни крв; у Lee Mastersa готово претераном једноставношћу израза, и слично.) Затим, ритмика која није литерарно-поетична, ни схематична и израз, лишен сваке сувишне декоративности. Млади амерички песници, савремени са животом, који се разлева, буја и пени, као нека дивља планинска река, певају тај живот око себе кроз себе, и у себи, и из себе, *стварају* вечно нове форме и нове ритмове као што их ствара и живот сâм. Они нису доктринизовани у категорије експресиониста, футуриста, кубиста и дадаиста, и још триста, иста (а све исто), него слободни, певају и живе у слободним хоризонтима, ненаоблаченим никаким теоријама.

Што је најважније, ни један готово, од свих песника у тој Антологији не делује литерарно. То даје песмама нарочиту свежину. Не осећа се кроз њихову лирику она поетичност, којој су, са варијацијама субјективизма, свесно или несвесно, подвргнути толики песници. Не осећа се жеља за т. зв. песничким бизарностима у недостатку мотива и кад, рецимо, Marsden Hartley пева о њеним косама; Alfed Kreymborg о богатству Америке; James Oppenheim о слободи и ропству; Cale Young Rice о новим и старим сновима, или кад Orrick Johns каже:

„Познавао сам добро свог оца, он беше луда
преко њега газим и тражим свој властити пут“

(Песма ослобођења)

онда то у читавој песми не делује као неки тражени, песнички „ефекат“, већ као потпуна искреност.

А што се тиче Бога, који је у последње време као никада до сада, ушао у сву савремену лирику, и коме се наши песници туже на станаринске кризе и стенице, он је у Новоме Свету једна дионизијска радост животу, један

Мумбо-Јумбо који у слави хода наоколо са свим боговима Конга, врутак, из кога кључају и прскају све новији и живљи млазови...

Црначко-америчка лирика.

У Антологији госпође Claire Goll има одломак под написом: *Црначко песнишшво,* у коме је садржано неколико примера црначке лирике. Судбина тога народа у Америци, пре рата, била нам је довољно позната. То је била судбина наших галеота; живог, окованог робља. Већ је раније истакнуто, да је амерички песник Carl Sandburg, један од главних вођа најмлађег америчког песничког нараштаја, у чијој лирици превладавају социални мотиви, год. 1916. својом књигом *Chicago* једнаком жестином протестовао против рата као и против нечовечног израбљивања и искоришћавања Црнаца.

Окрутна и безнадна судбина Црнаца прожела је и њихову примитивну лирику једним *примишивним песимизмом.* Кад је реч о примитивноме у уметности, онда се човеку, и нехотице, намеће питање т. зв. примитивизма у савременој европској уметности, а напосе лирици.

Ја признајем да су уметничке експресије примитиваца непосредне и чисте; да оне почесто запањују снагом изражаја и да су унутрашњи закони њиховог стварања богатији, елементарнији и јачи, јер су искрени и спонтани, а не схематични и теоретски, као у већини случајева данашње модерне лирике. Зато и уметност примитиваца толико делује на нас. Али, једнако, не могу да верујем, да се данашњи модерни човек може да врати у стање примитивца. Он може, евентуално, да се уживи, да се маскира, да имитује; али да буде *сав,* са свим својим осећајима, мозгом и крвљу, поновно примитивац, то је напристо немогућност. Колика је разлика између правог и извештаченог примитивизма најбоље сам осетио у приватној галерији Herwartha Waldena (покретача и уредника експресионистичке ревије „Der Sturm") у Берлину, у којој је, поред свих модерних, савремених смерова у уметности, заступана и уметност примитиваца; старобаварско и старотиролско светачко сликарство: старошвабско сликарство на стаклу; старојапански дрворези; црначка пластика из Конга Тога, Камеруна и немачке источне Африке; пластика око јужнога мора; руски сељачки плазњеви; староперзијске бронзе; Буда из Тибета; индијски и перзијски ћилимови и т. д. Осетио сам ту исту разлику и у музици, коју хоће да доведе у стање

примитивизма футуристички песник Marinetti, који са својим „оркестром“ путује по Европи, правећи рекламу; а осетио сам је и у поезији. Извештачени примитивизам, индивидуалистички, егоцентрични, какав би хтели савремени европски песници, само показује колико је примарно свеж и непосредно привлачив колективни примитивизам још увек примитивних народа.

Савремени уметник може да буде примитивац у колико у њему још увек живи *дете*, које, по Ничеу, живи у сваком правом уметнику, док је форсирани, извештачени и направљени примитивизам једнако смешан колико и негативан. О тој тежњи враћања у примитивизам, и о мотивима тога враћања има један интересантан одломак у књизи „Нова лирика“ од немачког теоретичара Dr. Волфа. Попут многих немачких теоретичара Dr. Волф покушао је, чини се, да уђе у литературу једном теоријом, кроз коју на махове избијају потајни панегирици новим нараштајима у уметности; у овом случају и новој лирици. Због тога он у свим главним питањима и проблемима вешто заобилази, и где треба одрешито казати лично мишљење, постаје он нешто средње, неодређено, neutrum. Мотиве враћања примитивности налази он у једној више *социјалној* него уметничкој потреби. За њега је примитивизам *средство,* којим се долази до *примарног*, неокаљаног човека, а кроза њ до преображења досадашњег, егоцентричног карактера у *алтруистички* карактер човека, и даље: до *свебратства људи.* Ја држим да је таково враћање и преображавање немогуће и сувишно, шта више. Многи су уметници дошли до једнаких резултата без икаквих враћања у примитивност, него просто применом нове етичке оријентације. Духом времена. „Етичар мора да долази на свет увек изнова. Уметник једном за свагда.“ (Karl Kraus). Међутим, то и није толико важно. После прве карактеристике црначке лирике: примитивног песимизма, долазе све остале, којима је урођен тај песимизам. Као на почетну карику веже се на тај песимизам карика лирског мола, меланхолије и мирног мелодичног ритма. Један пример.

Уморност.

„Уморан сам посла. Уморан да градим на туђој цивилизацији.

„Хоћемо да се одморимо, M' Lissy Jane.

„Да попијем даље у Chance Salonu литру ил' две виски, да прокоцкам игру ил' две и да остатак ноћи проспавам на столу за точење пића. Нека зарђа наш стари дом. Одећа

белаца нека постане прашином, а црква Calvary-Baptist нека се сравни са земљом.

„Проводи своје дане тиме да заборавиш мужа, а ноћу мољакај топли виски, какав доље у Chance Salonu Mike сервира кокотама.

„Утопи нашу децу. Одвише нам је загосподовала цивилизација. За једног Црнца најбоља је смрт.

„Ишчупај звезде из неба. Звезде нам значе судбину. Звезде су означиле нашу судбину.

„Уморан сам цивилизације.

Feton Jonson.

Слична безутешност, незадовољство са судбином, уморност, и нека чудна, примитивна врста љубави према жени, према родној кући и притајена чежња за животом преовлађује у свакој песми. Да се бар даде одблесак те лирике, у којој често има више лирског елемента него у многој модерној, савременој лирици, хоћу да донесем превод још једне песме:

Мамина мала црна ружа.

„Једне ноћи плакô је мали Црнац у Tennessyu.
Његово мало срце јецаше,
јер не беше бео.
Тада га пољуби његова драга стара мајка и рече,
рече му: Не плачи дете
не плачи мало моје дете.
И запева му успаванку:
Осуши сузе моја мала црна ружо,
Спавај, и. заврши песму:
не плачи што си црн.
Ти си облак са сребрном подставом.
Као што сваки стари гавран мисли да му је дете бело кô снег.
Тако добро зна твоја стара мајка да си ти ружа.
И кад су ти анђели дали те лепе увојке,
Уплели су у њих једну зраку сунца.
Због тога си, мислим црн.
А твоје је срце, драгане, тако бело.
Не уздиши дакле, не плачи
Ти си мамина мала црна ружа.

Оваква врста примитивности, која делује непосредно и искрено, имаде својих предности. А она је, осим тога, изражена једном мелодичком ритмиком, која се, донекле, изгубила превођењима.

Каква је била судбина Црнаца у Америци пре рата, било нам је познато. И данас, сигурно, није ништа боља. То само понавља стару истину: да робље често имаде више душе и унутрашњих снага и врлина од својих господара.

У Антологији госпође Claire Goll Индијанци долазе на последње место. Г-ђа Goll у Антологији Новога Света дала је у неколико реченица кратку карактеристику индијанског песништва:

„Индијанско песништво састоји готово искључиво из попевки. Из световних, од људи створених: и светачких, које се певају сасвим тихо, и које се у сањи или визијама предају кроз Wakan Tanka (велики мистериј). Прве су зазивања, љубавни крикови, попевке против бола, смрти, погибије. Песништво је Индијанцима стаза на дузи, по којој се успињу душе.

„Светачке песме сме да пева само онај, коме су их објавили духови, и оне су толико драгоцене, да их власник оставља своме потомству као што бели човек оставља своје материјално добро.

„Попевке се певају или плешу, уз пратњу добоша, звиждање из орловских костију, чегртање, клепетање и уз фруле.

„Ритам је црвеноме човеку све: он га узимље од природе, која је његов Бог: вибрацијама валова и ветра, мелодијама тица, ударању копита коња.

Из неколико примера индијанског песништва, које су у Америци популаризовали млађи амерички песници, а међу њима и Carl Sandburg; из тих неколико примера који се налазе такође у овој Антологији, може да се ухвати неколико главних контура индијанске душе.

Док је индијска религија у ствари један песнички мистицизам, једна философска поезија, поезија је Индијанаца религија, и њихове су песме врста молитве.

Слично као Арнаути у Европи, Индијанци су у Америци подељени на племена, од којих свако има свога поглавицу, вођу. Једна од најлепших песама у Антологији новога света је попевка, коју нндијанско племе пева над гробом свога мртвога вође, што је покопан на живоме коњу на каменитој обали над Missourijem.

У тој је попевци, која песничком лепотом и садржајем надмашује све хришћанске надгробнице, синтетизовано све, што примитивног црвеног човека чини тако трагичним и тако драгим у нашим очима. Те песме нису лажна ламентирања каква прописује хришћански обред и црква, него су дубоке истинске и искрене жалбе за једним изгубљеним животом, за једним мртвим вођом.

И као што је у некој старој хебрејској приповести пастирче залутало у храм господњи, где су сви побожно склапали руке, климали главама и молили, па је и оно,

осетивши потребу да слави господина Бога, метнуло прсте у уста и почело да звижди; као што је онај пеливан господина Anatola Francea, посветивши се монашкоме животу, једног предвечерја пред олтаром Богородице изводио своје највратоломније игре; као што је, на крају, онај фратар на старој некој слици, онемивши, узео виолину и свирао пред распелом, — тако су и песме Индијанаца заправо оне најдубље молитве, које се равно из срца људскога пењу пред ноге божје.

Та песма над гробом мртвога вође, брата Орла, управо је једна скрушена молитва деизираноме јунаку, који је ишчезнуо и нестао у онај, непознати свет.

И остале индијанске песме, које се налазе у тој Антологији, показују богатство и унутарњу снагу црвенога човека. То су крикови крви, преријске чежње, молитве за кишу, молитве горским дусима, природи и божанствима. А у свим песмама има нека чудна, тајанствена сугестивност, какву могу да постигну само искрени, елементарни изрази душе. И Црнци и Индијанци нестају и умиру у новоме свету; мрве их точкови огромне цивилизације; али оно, што су оставили, служиће по свој прилици млађим америчким песничким нараштајима још кроз много година, као чаробна башта на неком тајанственом острву, вечито пуном блага.

Густав Крклец.

АКЦИЈА КАО ПРЕДМЕТ ПРАВНИХ ПОСЛОВА.

Акција, као папир од вредности, сматра се за покретну ствар и као таква може бити предмет разних правних послова. Код акције право из папира иде за правом на папиру и право које проистиче из папира, не губи своју унутрашњу природу тиме што је оличено у папиру а подвргнуто прописима о стварима. Дотично право остаје и даље исто, које је било и пре инкорпорисања у акцију (н. пр. право гласа, право на дивиденду, и т. д.); и разлика се састоји само у томе, што се место нетелесне ствари (права) појављује телесна ствар (папир).

Акција може бити предмет куповине, поклона, мираза, наслеђа, заложног права, ужитка, стечаја и т. д. Акционарска права као и обавезе преносе се, без обзира, је ли акција уплаћена или не. Нови акционар добија сва права као и све обавезе према акционарском друштву. Чланство новог акционара није једнострани акт његове воље према претходнику; напротив, однос је двострани и састоји се у уговору између ранијег и доцнијег акционара, а у једностраном акту доцнијег акционара према акционарском друштву. Јер акционарско друштво вољом својом створило је од једног обичног парчета хартије без икакве вредности један папир од вредности. Према томе акција као предмет, који је носилац вредности, представља сама понуду. Дотична понуда иде са акцијом и онај, у чије руке она дође, ступа у пуноважни правни однос са издавачем, простим пријемом (код акција на доносиоца) или уписом у акционарску књигу.

Куповина акције.

Код куповине акције појављује се куповина једног права и једне ствари. Према томе, продавац једног акционарског права обвезан је, да купцу прибави исто право, док продавац једне ствари треба да преда ствар купцу и на њој му прибави својину (§§ 554 и 651 гр. зак.). У случају продаје акције продавац је дужан да преда и право и ствар. Према § 866 гр. зак. и чл. 28 зак. о акц. друшт., акције на доносиоца јесу онога у чијој се руци налазе. Проста државина њихова довољна је легитимација.

Код акције на име, пренос бива индосманом (чл. 29 ак. друшт.) и уписом у књигу.

Продавац акције мора да прибави купцу акционарско право. Тога ради он мора купцу да преда саму исправу, пошто је она спољни представник акционарских права једног акционара (т. ј. права гласа, права избора (чл. 59 и чл. 37 акц. друшт.), права тражења да се збор акционара сазове (чл. 61), права на дивиденду (чл. 63 бр. 2), права учешћа у ликвидацији (чл. 86) и т. д.). Отуда продавац мора заједно са бланкетом акције предати и све дивидендске купоне. Односно купона, које је продавац сам наплатио, он према купцу није обавезан, јер је то право до тада припадало продавцу. За случај, да се продавац није користио својим правом дивиденде, онда застарелост истог бива по грађанском закону за три године (928 § д.). Пошто дивидендни купон представља једну исправу на доносиоца чак и код акција на име, то он може бити предметом независних трансакција. Зато купцу припадају они купони, који нису још могли реализовати право дивиденде, због тога, што збор акционара исто није још утврдио.

Продавац је обавезан, да гарантује купцу за евикцију акције. Код акције не постоји практичан значај гарантије за евикцију, пошто акције на име прелазе индосманом а акције на доносиоца простом предајом. Ако би треће лице имало право ужитка на акцији и ако је то купац знао, онда нема одговорности продавчеве. Ако је пак то право постојало, а купац није знао, онда продавац одговара за евикцију, јер се акција на којој постоји право ужитка, у недостатку прописа грађанског права, не предаје властима ако је уживалац није имао у државини. Питање евикције у случају ужитка на правима решено је у српском грађанском законику врло непотпуно. Сопственик ужитка ако се својом тужбом actio confessoria (§ 386 гр. з.) обрати суду, суд има пресудом да констатује постојање права, у ком случају купац има да позове одмах продавца у заштиту. Тада купац може тражити накнаду за претрпљену евикцију (§ 651 гр. з.).

Продавац гарантује pour le vice caché т. ј. за правно постојање акционарског права, дакле да акционарско друштво правно постоји и да купац куповином акције постаје члан акционарског друштва. Ако акционарско друштво не постоји, или ако постоји али још није добило своју правну личност, или су акције ништавне, или је акционарско друштво уопште ништавно, или акције нису

још добиле своју вредност било што није уплаћено 10% имените вредности (чл. 26 акц. зак.) било што су издане нове без да су старе потпуно уплаћене (чл. 27 акц. зак.), — онда купац по § 651 гр. зак. има права на накнаду штете, под условом да је све то постојало у времену закључења уговора, да су мане биле прикривене (§ 656) и да за њих купац није знао (§ 507 г. з.). Ако је продавац продао акционарско право неког акционарског друштва које се налази у ликвидацији, онда се купац налази у заблуди. У том случају уговор се раскида и купац има права на накнаду штете од продавца (§ 537 гр. з.)

Код куповине акционарског права купац има права да захтева да добије право акционарско право које проистиче из акције. Према томе ако би продавац место акције дао купцу другу какву акционарску исправу, из које проистичу поверилачка права (оснивачка награда; облигација), онда купац има права да тражи од продавца да се уговор тачно испуни, као и да тражи накнаду штете због претрпљеног оштећења у акционарском праву (§§ 553 и 554 гр. з.)

Код продаје ствари продавац мора предати купцу ствар (§ 641 г. з.). Како је акционарско право везано за акцију, то она мора бити предана као спољни знак тога права. Ако је продавац место бланкета редовних акција дао друге бланкете који нису акција у правом смислу, онда купац има права на накнаду штете као и у случају непријема правог акционарског права. Ако би код продаје било уговорено да се прода акција на доносиоца једног акционарског друштва, а међутим продавац преда купцу акцију на име, — онда по општим прописима српског грађанског права (§ 555 г. з.) купац има права да тражи накнаду штете. Ако у уговору куповине и продаје није нарочито назначено специјалисање између акције на доносиоца и акције на име, онда предаја било једне или друге ослобођава продавца одговорности према купцу.

Продавац приликом закључења уговора јемчи купцу, да је бланкет акције важећи; али продавац не јемчи купцу, да ће дотични бланкет и после закључења уговора бити важећи. Међутим при куповини акционарског права продавац јемчи купцу, да ће купац у њих ступити. Према томе продавац не може јемчити, да ће акција имати сталну дивиденду, нити да ће при ликвидацији акционарског друштва она бити исплаћена по номиналној вредности. Купац мора да рачуна са успехом и неуспехом предузећа, с одлуком већине, да се променом правила

промени циљ друштва и т. д. Сву штету која одавде буде проистицала сноси купац.

Према чл. 26 ал. 1., редовне акције морају бити потпуно уплаћене и оне се не смеју издавати пре него што су потпуно уплаћене. Позната је ствар, да привремене акције нису уплаћене, но ипак приликом закључења уговора о куповини и продаји купац треба о томе да буде обавештен од стране продавца. Али и у случају да продавац не обавести купца он му не јемчи, јер продавац није имао никаквих користи од повећања уплате, а новим уплатама постиже се повећање дивиденде, на коју има права купац. Аналого чл. 24 зак. акц. друшт. продавац има права да захтева од купца, да ће он редовно вршити уплате, како не би довео продавца у положај, да у недостатку нарочитих прописа о папирима од вредности, буде обвезан да потребне уплате он положи.

У случају да су редовне акције пуштене у промет пре потпуне уплате, продавац је обавезан на накнаду штете купцу, док сам продавац има права на накнаду од стране акционарског друштва, које је пустило неуплаћене акције као редовне у промет, а чији органи одговарају кривично по прописима казненог законика. Српско акционарско право није санкционисало принцип, да продавац дâ купцу сва потребна обавештења која се тичу правних односа акције, т. ј. да обавести купца о циљу акционарског друштва, о приходима његовим итд. Ово је акт обазривости купчеве и предусретљивости продавчеве.

Продавац одговара за физичке недостатке бланкета акције. Те мане треба да су скривене, да су постојале у времену закључења уговора, као и да купац за њих није знао. (§§ 556. 507 гр. з.). Ако је акција купљена без купона, или је поцепана и купац видећи то ипак је примио, онда продавац не одговара. Међутим купац сноси сва погоршања, која би могла наступити било услед губитка дотичне акције, било њене крађе, било поништаја дотичног бланкета и издавања новог при смањивању или повећавању друштвеног капитала, било услед погоршања друштвених односа итд.

Продавац треба акцију да преда на оном месту, које је за извршење уговора означено (§ 547 г. з.), ако то место није нарочито одређено, онда се узима да је оно где је уговор закључен (§ 548 г. з.). Али у случају, да је место одређено, онда продавац не може од тога услова одустати. Ако би купац захтевао, да му се предаја акција изврши на неком другом месту а не на оном,

на коме је уговорено, било преко поште, или преко новчаног завода или преко какве личности итд., — па би акције за време пошиљаја биле украђене, онда продавац не одговара за накнаду штету, већ је сноси сам купац.

Купац је дужан платити продавцу цену (§ 652 г. з.). Опредељивање цене припада продавцу (§ 647 г. з.), купац на исту пристаје или уговарају другу цену (§ 642 г. з.). Ако се продавац и купац сложе, цену може одредити и треће лице, а могу се ослонити и на берзански курс ако се акције дотичног акционарског друштва котирају на берзи. Ако се пак сложе на пијачну цену, онда се узима цена места где је извршена продаја и то онога времена кад се иста извршује (§ 649 г. з.). Ако је пак уговорено, да се акција преда, али да купац доцније плати, онда продавац не може тражити од купца акцију (§ 653 г. з.) него само цену. Од рока исплате продавац има право на интерес (§§ 654, 823 г. з.). Али ако се купац не налази у евикцији и неће да положи цену, онда продавцу остаје на вољу да бира: или да тражи цену или да поквари продају (§§ 656, 653, 553 г. з.) — Купац је дужан купљену акцију примити (§ 652 г. з.) или за уречено време, на месту које је означено (§ 547 г. з.) или у месту закључења уговора (§ 548 г. з.).

Продавац једног акционарског права може бити или акционар (односно његови наследници), или само акционарско друштво, затим заложни поверилац, стецишни старатељ или судски извршилац. Акционарско друштво јавља се као продавац у случају кад акције нису потпуно уплаћене и то, било у свом локалу, било преко повереника или преко берзе. Али акционарско друштво се не сме јавити као купац за своје сопствене акције (чл. 32 зак. акц. друшт.). То може урадити само у случају када се друштвени капитал смањује, у ком случају купљене акције мора поништити и у својој архиви чувати (чл. 32, 90). — Заложни поверилац може се појавити као продавац акционарског права само у случају, кад му дужник до одређеног рока не исплати залогу. Залогу може продати са знањем „суда“ (§§ 312 и 320 г. з.) или са знањем власти. Код акција на име, пренос треба да буде оверен полицијском влашћу (чл. 29 ал. 2).

Продавац акције може при продаји задржати право откупа исте после извесног времена. У том случају, купац има да врати продавцу акцију са свима дивидендним купонима. Али ако је у међувремену купац наплатио дивиденду, онда она остаје купцу, као и сва штета коју

би могао имати (§ 661 г. з.). При враћању акције ранијем продавцу, права трећих лица (залога, службеност) морају бити од стране купца (новог продавца) одстрањена (§ 661 г. з. каже „невредима"), јер право на откуп не може се задржати на штету и уштрб трећих лица (§ 663 г. з.).

Исто тако купац може при куповини задржати право, да продавцу може опет натраг продати акцију (§ 664 г. з. pactum de retrovedendo), или да купац у случају продаје поднесе акцију прво на откуп продавцу (право прекупа). Ако купац не би то урадио, онда продавац има права да положивши цену узме акцију (§ 665 г. з.).

Код берзанских послова (репор-депор) нема сличности са поновном куповином. Код њих није потребно да купљени предмет буле исти предмет откупа или прекупа, већ су у питању два уговора: продаја једне количине акција и откуп исте количине и исте врсте акција, при чему цене код обадва посла нису исте, већ је друга куповна цена виша или нижа. Поновни купац има не само право него и дужност да узме исти број акција.

Послови слични куповини.

Код промене (§ 632 г. з.) и поравнања (§ 854 г. з.) важе иста начела за јемство физичких и правних недостатака акције. Код поклона поклонодавац може поклонити акционарска права која има; у том случају он не јамчи за њихов недостатак. Ако пак акција још нема акционарска права, онда поклонодавац јемчи за недостатке (§ 553 г. з.), али само у случају ако је уговор о поклону закључен писмено (§ 564 г. з.). — Код зајма (§ 594 г. з.) предмет зајма може бити само акција а не акционарско право. Исто то важи и за depositum (§ 569 г. з.).

Залога акције.

По српском грађанском закону права се сматрају као имовински објекти, као ствари у правном смислу те речи (§ 184 г. з.), па се према § 305 г. з. могу и заложити. Залагање једне акције јесте залагање акционарског права везаног за папир, т. ј. залагање једног папира од вредности. Залагање самог права је могуће, али у животу је реч поглавито само о залагању акције.

Код залоге акције на доносиоца иста треба да буде предана (§ 307 г. з.). При предаји акције треба да постоји

и писмено о залози. Пошто је код акција на доносиоца чак и за суму до 200 динара немогуће сведоцима доказивати постојање самог факта, то је и за ту суму потребно. писмено о залози, издано или потврђено код власти или издано од банке, код које се акција залаже. Акције на име у случају залоге треба такође да су предане, али не са индосманом и уписом у акционарску књигу, јер тада бива преношење права сопствености дотичне акције, а заложни поверилац то није.

Код акција на доносиоца нарочито је тешко повући разлику између заложног повериоца и акционара. Заложни поверилац нема право гласа; оно припада заложном дужнику. Та се разлика нарочито видно истиче код акција на име. Јер по чл. 59 акц. друшт. акције за учешће на збору морају бити депоноване, и према депонованим акцијама одређује се колико ко има број гласова. Пошто акције на име нису пренесене на заложног повериоца, то право гласа остаје дужнику као сопственику. § 315 г. з. говори само о плодовима акције, т. ј. дивиденде, права на ликвидациону квоту, — али се тај параграф не односи и на право гласа. Ако дужник хоће, он може сâм да врши право гласа. Но како је дужник спречен да то право врши немањем акција, а заложни поверилац му исте неће дати да се не би изложио превари, то заложни поверилац може заложити акције другог акционарског друштва у износу суме за коју гарантују раније акције. — У случају да је заложена привремена акција, код које су потребне накнадне уплате, обавеза плаћања тих уплата пада на дужника, као на сопственика акције, (чл. 24 акц. друшт.).

Заложни поверилац може заложену акцију дати поново у залогу, сем ако то дужник није нарочито забранио (§ 310 г. з.). У том случају дужник не може исплатити дуг без знања трећега, у чијим се рукама као залога налази (§ 313 г. з.).

Ако би заложена акција изгубила вредност тиме што би била поништена и на њено место издана нова, н. пр. на место привремених акција издане су сталне, онда заложни поверилац има тражити од дужника, да му место поништене акције изда другу, која вреди (§ 316 г. з.) или да тражи наплату дуга.

Заложни поверилац одговара ако би заложена акција пропала код трећег залагача, код кога је он заложио (§§ 319, 553, 808 г. з.), а исто тако одговара ако је он сам изгуби или уништи (culpa in abstracto). Ако је траж-

бини прошао рок а дужник није још измирио тражбину, заложни поверилац има права да прода заложену акцију са знањем „суда“ (§ 320 г. з.) или са знањем „власти“ (§ 84 з. ст. 1).

Ужитак на акцији.

Наш грађански законик није изрично предвидео ужитак на папирима од вредности. Према томе ту важе општи прописи о ужитку на покретним стварима у српском грађанском праву (§ 332 г. з.). Ужитак на акционарском праву везан је за ужитак на акцији, т. ј. постојање ужитка везано је за услов, да акција мора бити предана (§ 342 г. з.) у државину уживаоцу. Према §§ 375 и 376 г. з. уживалац акције има право само на уживање дивиденде (§ 382 г. з.). Право пак на ликвидациону квоту као и на амортизациону суму припада сопственику акције (§ 376 г. з.). Ако је у питању привремена акција, онда обавеза уплате неуплаћених уплата пада на сопственика, а не на уживаоца. Та обавеза ни у ком случају не може да пређе на уживаоца по § 373 г. з. као код ужитка обичних ствари. Јер уживалац је дужан да врати акцију са оноликом уплатом, са коликом је примио од сопственика на уживање. (§ 381 г. з.). Пошто је сопственик обвезан према акционарском друштву, то он има да испуни дотичну обавезу у погледу уплата.

Право гласа у случају ужитка акције припада сопственику акције-, акционару. Како ће он доћи до акције ради употребе тога права, то није регулисано. Најсигурнији је начин путем суда.

По свршетку ужитка уживалац је дужан да врати поред бланкета акције још и дивидендне купоне који нису за одређено време требали бити наплаћени.

Ужитак мужа и родитеља.

1. Ако је жена донела у мираз мужу и акције (§ 765 г. з.) онда муж има право ужитка над њима (766 г. з.). Акције остају и даље својина женина, али изриком могу бити уступљене и мужу, у ком случају муж одговара за величину акције. Право на дивиденду припада мужу. Право гласа припада жени, што се нарочито огледа код акција на име, које гласе на жену. Но муж се може појавити као мандатор женин (чл. 66 ак. зак.) са правом гласа (§ 771 г. з.). Код акција на доносиоца питање се о овим формалностима не потрже, јер се сматра да је држалац сопственик акција.

Плаћање уплата код привремених акција дужна је да изврши жена, као сопственица акција. Ако уплате исплати муж, онда има право на накнаду од жене. Акције које је донела као мираз своме мужу жена не може отуђити без његовог одобрења (§ 920 г. з.). Оне пак акције које нису ушле у миразна добра, жена има права сама искоришћавати (§ 772 г. з.) не дајући рачуна о томе мужу. Но отуђење и ових акција не вреди без мужевљевог одобрења. (§ 920 г. з.).

У случају, да је жена трговац, она има права располагања над својим имањем и муж се лишава уживања над њим (§ 3 трг. з.). Способност њена креће се само за трговачке послове.

Ако је мужу дано право ужитка на целом имању женином, онда и право ужитка на акцијама припада мужу (§ 771 г. з.) као и сва остала права.

2. Ако деца под родитељском влашћу прибаве акције, онда то прибављају родитељима (§ 121 г. з.). Ако би деца стекла акције својим трудом, или поклоном или којим другим начином, онда је то детиње, али спада под управу родитеља (§ 122 г. з.). Родитељ има право гласа на основу акција свога детета, и за то му није потребно одобрење детиње, све док се налази под његовом влашћу. — Ако је мати ималац родитељске власти, онда дете мора имати старатеља, који даје одобрење за правне послове (§ 53 зак. о старат.).

Други случајеви.

1. Прелаз акционарског права услед смрти бива у српском грађанском праву као и за покретне ствари. Наследник може примити акције заједно са осталим наслеђем одмах, а може и са пописом (§ 485 г. з.). У случају наслеђа од стране више наследника, наследници су сопственици на свима новчаним правима, која из акције произилазе. Али право гласа и право чланства припада једном и акционарско друштво има посла само са једним од наследника а не са свима, пошто се акционарског друштва не тичу односи између наследника односно имовине.

2. Ако би акције биле закопане, узидане или друкчије сакривене а лежале дуго, да им се господар дознати и пронаћи не би могао, као што је то случај за време рата, онда је то сокровиште (§ 250 г. з.). Али ово би важило само за акције на доносиоца, а не и за акције на име, јер се код ових других зна сопственик.

Стицање сопствених акција од акционарског друштва.

Куповином сопствених акција акционарско друштво би утицало на курс њихов, од чега би користи видели неки чланови. Поред тога кад би се резервни фонд састојао из сопствених акција, онда би у случају пада курса акцијама, наступио огроман губитак за акционарско друштво. Повлачењем својих акција од стране акционарског друштва, онемогућава се учешће члановима у пословима тога друштва за све оне акције које су откупљене, те се тиме управа и контрола рада акционарског друштва своди на један незнатан број акционара, који могу вршити злоупотребе са откупљивањем акција.

Акционарско друштво може на неколико начина доћи до својих акција. То може бити: куповином, зајмом на залоге, наслеђем, легатом, поклоном, и т. д. Куповина може бити и путем комисионарства за рачун трећег, а и због амортизације.

У српском акционарском праву забрањено је једним општим прописом да акционарска друштва купују сопствене акције (чл. 32, ал. 2 акц. зак.). Погрешном редакцијом законодавца, употребљена је место речи „прибавити“ реч „куповати“, те из чл. 32 акц. зак. изилази, да акционарско друштво не сме само куповати сопствене акције. Према томе у српском акционарском праву могуће је прибављање сопствених акција од стране акционарског друштва на друге начине: пријемом поклона, наслеђа, легата, комисиона итд. Међутим у недостатку нарочитих прописа закона о акционарским друштвима, морамо се позвати на општи пропис чл. 79, да се самим пријемом сопствених акција смањује друштвени капитал, и кад то смањивање буде толико, да друга друштвена имовина не постиже да покрије пасиву, онда се акционарско друштво има јавити суду ради отварања стечаја. Осим тога систем српског акционарског права дозвољава широк надзор над радом акционарског друштва (чл. 5, ал. 2 акц. зак.), те у случају прибављања сопствених акција од стране акционарског друштва, министар трговине има да предузме све мере да се таква радња забрани и спречи, а у противном нареди обуставу рада акционарског друштва и предузме мере за кривичну одговорност чланова управног и надзорног одбора по општим прописима кривичног законика.

Давање зајмова на сопствене акције дозвољено је акционарским друштвима али не испод имените вред-

ности (чл. 32, ал. 1). Исто тако акционарско друштво има права куповања сопствених акција за случај смањивања акционарског капитала, када купљене акције мора поништити и у својој архиви чувати (чл. 90, 32, ал. 2 акц. зак.).

Разлика се за горе поменуте случајеве не прави између уплаћених и неуплаћених акција. Забрана постоји за све врсте сопствених акција. Начин поступања, пак, са оним неуплаћеним акцијама, код којих акционар неће да положи своје уплате, акционарски закон је оставио друштвеним правилима, да такве случајеве регулишу (чл. 24). Акционарска друштва се придржавају у овом случају поништаја таквих акција.

За време док би се сопствене акције налазиле код акционарског друштва, било као залога за зајам (чл. 32, ал. 1), било као залога чланова управног и надзорног одбора за њихов рад (чл. 40) — акционарско друштво нема права на дивиденду нити друга акционарска права (право гласа, право учешћа у подели ликвидационе активе). То право припада акционарима, који су сопственици тих акција. А сама природа ствари искључује могућност, да једно акц. друштво буде свој члан.

Dr. Страшимир Милетић.

НАШИ ЕКОНОМСКИ ОДНОСИ ПРЕМА ИТАЛИЈИ.

Уговор, који је потписан у Рапалу, не предвиђа само уређење политичких питања, већ и економних. Историјат тога уговора је познат. Али има нешто у том уговору, што треба истакнути у оквиру овога написа, а то је она тачка, у којој је реч о обнови економних односа. То је питање понукало Италију, да скине са дневнога реда спор око Јадрана, а не политичко, јер је по овом Италија могла да одуговлачи решење још за једно неодређено време, пошто она одуговлачењем није ништа губила у том погледу, али је, због дуговлачења, осетила штету по свој економни живот, и позвала нас је у Рапало.

Од дана, када је био потписан уговор, па до данас, избегавајући да оствари његов политички део, Италија је, у више махова, покушала да приведе у дело његове економне ставове: Брионска конференција за рибарење на Јадрану и преговори за обновљење трговинских односа. Ми смо били толико паметни, да уочимо на време маневрисање Италије, па смо одбили, да потпишемо ма какав споразум економне природе пре него што Италија испуни политичке обавезе, које је примила на себе уговором у Рапалу.

То је био један наш мали успех према Италији. Али ми нисмо могли нити смели друкчије поступити, јер баш наши привредни интереси захтевају, да Италија испуни пре свега своје политичке обавезе према нама.

Кад је у Италији дошао на управу земље фашизам, ми смо, не познавајући прилике у Италији, за један тренутак мислили, да је главни повод фашистичком покрету жеља, да Италија поцепа Рапалски Уговор, и да пређе наше границе одлучна да оствари планове талијанских „империјалиста“. И наша је штампа постала ратоборна. Но, после првих часова узбуне, када смо видели, да су талијански фашисти мало опрезнији у наступању противу наших граница, један део наше штампе почео је да пише са много симпатије о новој талијанској Влади. То је

ваљда разлог, да је код нас прошла незапажена изјава новог талијанског министра иностраних дела и вође *Црних Кошуља*, Г. Мусолинија, коју је изрекао пред једним нашим новинаром у Лозани:

— Вашу Націју сви путови воде на Егејско Море, на Солун.

У тој изреци талијански премијер открио је политику Италије према нашој држави. Али нам није открио ништа ново, јер смо ми то знали већ раније, пошто је то урезано у талијанској историји на свакој страници, на којој је реч о талијанској балканској политици и њеној политичко-економној експанзији.

Да. Истина је. Има много путева, који нас воде на Солун. Али их исто толико има, који нас воде на Јадранско Море.

Ту ћемо се сукобити са Италијом. Добро. Али ми тај сукоб не можемо мимоићи, остане ли Италија на становишту, да је Јадран Море, на којем је само она господарица.

Ми смо приступили преговорима у жељи, да ослободимо наш народ у приморским покрајинама несносног стања талијанске окупације, и, сем тога, да на јадранском мору развијемо нашу привреду.

Но, ако будемо приморани од нужде, да још за неко време чекамо срећивање прилика на Јадрану, ми то можемо да учинимо без велике штете по наш привредни живот, јер имамо још много послова да посвршавамо пре него што будемо могли рећи, да је наше море добило за нашу привреду пуну своју вредност. Ми морамо, пре свега, да саградимо јадранску железницу, да вежемо Далмацију са залеђем, да уредимо пристаниште у Хрватском Приморју, да проширимо и модернизујемо далматинска пристаништа и да повећамо наше поморско бродарство.

Али, Талијани не ће успети, да нас уклоне са Јадрана, јер то је наш природни излаз на море. Солун долази после Јадрана, и за мањи део наше државе.

Ми смо на Јадрану, и наша је задаћа, да у нашим јадранским пристаништима отворимо врата за нашу и за интернационалну трговину између Истока и Запада.

Италија је ушла у рат потпуно неприправна, и морала је да поднесе велике жртве и у људству и у злату, те се данас у Италији и у њеном економском животу осећају тешке последице рата више него и у једној другој држави. Мора се признати, да је она после рата приступила највећом марљивости послу консолидовања основе и лечењу

свог рањеног економног живота. Тај њен посао до сада је био крунисан успехом, јер се, по извештајима, које имамо при руци, може рећи да ће за врло кратко време, савлада ли политичку унутрашњу кризу, излечити ратне последице.

Да би могла са успехом развијати свој економни живот, она је од природе упућена на пријатељске односе са нашом државом, јер смо ми у стању, да јој пружимо сировине којих она нема, и да будемо најбољи купац за њене индустријске производе.

Према последњим статистичким податцима, она је упућена на наше животне намирнице, (јер за њених 38,000.000 становника није довољна њена производња,) на наше шумарске производе, на наше сточарство, на наше руде; а код нас она може врло добро да пласира производе своје механичке, хемијске и текстилне индустрије, пристанишна и станична постројења, материјал за бродоградилишта и бродарство, стручне раднике и т. д.

Питање јадранског мора и Далмације ми морамо проучавати на најширем пољу нашег националног живота, јер је Далмација за нашу државу проблем њеног положаја у свету, нарочито у економном погледу. На обали јадранског мора наша држава мора да докаже своју величину и снагу, и са тих обала она има да изврши своју мисију.

Ми и не смемо, те због тога и нећемо, да се одречемо Јадрана, па ма колико нам Италија нудила Солун, као конпензацију.

Буде ли нам требао Солун, и у колико нам буде требао, ми ћемо сами умети да осигурамо себи слободан пролаз кроз ту капију Егејског Мора.

Ј. Гргашевић.

5

ПРЕГЛЕД НОВИХ КЊИГА

	Смештај у библиотекама	
	Немањина 22-26	А. венац 1

1. КОМЕНТАР ЗАКОНА О БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉУ НА РАДУ: са подзаконским актима и прилозима +
Мирослав Миљковић
Београд: Пословни биро, 2010.

2. КОМЕНТАР ЗАКОНА О ЗАПОШЉАВАЊУ И ОСИГУРАЊУ ЗА СЛУЧАЈ НЕЗАПОСЛЕНОСТИ И ЗАКОНА О ПРОФЕСИОНАЛНОЈ РЕХАБИЛИТАЦИЈИ И ЗАПОШЉАВАЊУ ОСОБА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ +
Жељко Албанезе
Београд: Пословни биро, 2009.

3. КОМЕНТАР ЗАКОНА О СПРЕЧАВАЊУ ЗЛОСТАВЉАЊА НА РАДУ: са прилозима +
Мирослав Миљковић
Београд: Пословни биро, 2010.

4. ЗОРО
Маргарет Мацантини +
Београд: PlatoBooks, 2011.

5. ЗВАЋУ ПОЛИЦИЈУ
Ирвин Јалом +
Београд: Plato Books, 2011.

6. ЛЕТЊЕ ЛАЖИ
Бернхард Шлинк +
Београд: Plato Books, 2011.

7. ЉУБАВ У ДОКОЛИЦИ
Аманда Крејг +
Београд: Plato Books, 2011.

8. МАРТИНОВ ГРЕХ
Ранко Крстајић +
Београд: Plato Books, 2010.

	Смештај у библиотекама	
	Немањина 22-26	А. венац 1

9. НИШТА НИЈЕ НЕМОГУЋЕ: лекције о
животу и бизнису +
Ричард Бренсон
Београд: Plato Books, 2010.

10. ОЛУЈА НАД МАЈОРКОМ
Михаел Беклер +
Београд: Plato Books, 2011.

11. ПЛАВООКИ
Џоана Харис +
Београд: Plato Books, 2011.

12. РАТ ДОН ЕМАНУЕЛОВОГ ДОЊЕГ
СВЕТА +
Луј де Бернијер
Београд: Plato Books, 2009.

13. SOS: Save Our Souls или СВЕ О СРБИМА
Душан Микља +
Београд: Plato Books, 2010.

14. ТАОЦИ
Сандра Петрушић +
Београд: Plato Books, 2009.

15. УСПОН НОВЦА: финансијска историја
света +
Нил Фергусон
Београд: Plato Books, 2010.

16. ВИНО БОЈЕ ЉУБАВИ
Бенедета Чибрарио +
Београд: Plato Books, 2010.

17. ЗАБАВА МОЖЕ ДА ПОЧНЕ
Николо Аманити +
Београд: Plato Books, 2010.

6

ЛИСТА НАЈЧИТАНИЈИХ КЊИГА

ЛИСТА НАЈЧИТАНИЈИХ КЊИГА У БИБЛИОТЕЦИ УПРАВЕ ЗА ПЕРИОД ФЕБРУАР - МАРТ 2012. ГОДИНЕ

1. 1Q84: роман (књига 1, 2 и 3)
   Харуки Мураками
   Београд: Геопоетика издаваштво, 2009.

2. ДЕВОЈЧИЦА КОЈА СЕ ИГРАЛА ВАТРОМ
   Стиг Лашон
   Београд: Чаробна књига, 2009.

3. ХИЉАДУ ЧУДЕСНИХ СУНАЦА
   Халед Хосеини
   Београд: Лагуна, 2008.

4. ЈАПАНСКИ ЉУБАВНИК
   Рани Маника
   Београд: Лагуна, 2011.

5. КАЛУЂЕР КОЈИ ЈЕ ПРОДАО СВОЈ ФЕРАРИ
   Робин Шарма
   Београд: Моно и Мањана, 2009.

6. КУЛА ОД КАРАТА
   Стиг Лашон
   Београд: Чаробна књига, 2009.

7. ПОХВАЛА ПОМАЈЦИ
   Марио Варгас Љоса
   Београд: Лагуна, 2011.

8. ПУЛС
   Џулијан Барнс
   Београд: Геопоетика, 2011.

9. САНСЕТ ПАРК
   Пол Остер
   Београд: Геопоетика, 2011.

10. ВЕНЕЦИЈА: билдунгсроман
    Владимир Пиштало
    Зрењанин: Агора, 2011.

PREPORUČUJEMO

1. Aćin Jovica: UŠĆE OKEANA I DRUGE PRIČE / Beograd: Geopoetika, 2011.

Preuzeto sa sajta: http://www.geopoetika.com/book.php?id=2476

Knjige Jovice Aćina nikada nisu bile jednostavne. Ali, kada bi im se pronašao ključ čitanja, one bi postajale bistra reka čija vas matica nezaustavljivo vodi ka cilju – ušću.
Originalnost ove knjige u tome je što vas ona vodi prvo kroz kanale i vrtove kao kroz lavirinte, a onda prerasta u turistički vodič sa mapom za lutanje umesto orijentisanje. („Umeti zalutati jeste deo umetnosti bekstva" – J. Aćin). Ova autorova reka ponekad teče ka svom izvoru, ali ne i uzvodno. Isto kao i piščev junak sa svojim životom.
I kao što se u Lisabonu okean uliva u reku (jednako kao i obrnuto), tako i u piščevim Napomenama čitamo da istovremeno junak knjige beži od nečega ali da i grad ume da beži i to tako da junak knjige ne može „nikako da ga nacilja i dospe do mete".
Knjiga prekrasnog lutalaštva, zagonetnosti i izuzetne spoznajne snage. Sa Okeanom u glavnoj ulozi.
Ovo je zbirka kratkih i dužih priča, ali od kojih, poslednje, uključujući se jedna u drugu, ne mareći za mere i granice, sugerišu roman. Celo delo zapravo promeće se u ušće nekog okeana.

2. Safran For Džonatan: SVE JE OSVETLJENO: roman / Beograd: Geopoetika, 2011.

Preuzeto sa sajta: http://www.geopoetika.com/book.php?id=2593

„Genijalno delo. Nova vrsta romana... Pošto ga pročitate, ništa vam više neće biti isto."

The Times

Sa pohabanom fotografijom u ruci, mladić stiže u Ukrajinu ne bi li pronašao ženu koja mu je pre pedeset godina spasla dedu od nacista. Na njegovu nesreću, u ovom pohodu mu pomažu: Aleks, prevodilac s neverovatnom sposobnošću da engleski jezik izopači u čudnovate nove oblike; „slepi" starac kome ne daju mira sećanja na minuli rat i seksualno frustriran pas vodič Semi Dejvis Junior Junior. Ono za čim oni tragaju – istina skrivena ispod velova vremena, jezika i užasa rata – čini se neuhvatljivim. A ono što pronalaze, izvrnuće naglavce svetove svakog od njih...
„… naglas se smejete, pa onda zaboravite gde ste stali, započinjete da čitate iznova, zatim se zaustavljate, jer ste pali u iskušenje da pozovete prijatelje kako biste im pročitali poduže odlomke iz Forove samouverene i izuzetno duhovite proze. Još od *Paklene pomorandže* engleski jezik nije bio istovremeno unakažen i osvežen ovakvom briljantnošću i razigranošću. Roman je toliko virtuozan, toliko privlačan i, naposletku, jednostavno toliko zabavan"

New York Times Book Review

3. Sekulov Aleksandar: SAKUPLJAČ LJUBAVNIH KAZIVANJA: prefinjeni roman / Beograd: Geopoetika, 2010.

Preuzeto sa sajta: http://www.geopoetika.com/book.php?id=2405

Podnaslov ove knjige – *Prefinjen roman* – samo je jedan od mogućih u izobilju koje *Sakupljač ljubavnih kazivanja* nudi. Jer, pred čitaocem je tekst toliko oslobođen žanrovskih stega i krute književne discipline, da ga je dozvoljeno smestiti u nepostojeću grupaciju knjiga sa neograničenom maštom. Možda mu je najbliža podgrupa *Bajka za odrasle*. Roman ipak ima radnju, u kojoj bivša cirkuska igračica troši godine svog života ne bi li pronašla zbirku priča (kazivanih na glini, u plamenu, srebru, jabuci... i koje sve imaju svoje vlasnike kazivanja) o muškarcu sa kojim je provela dva dana shvativši potom da je suština ljubavi u rastanku. Ta potraga i nju i čitaoca odvodi do najudaljenijih i najegzotičnijih mesta na svetu, stvarajući priče koje kao da su filmske sekvence izgovorene prozračnom, vazdušastom prozom. Deo pesničkog jezika ovog drskog romana pretočen je u slike/crteže koje je oslikao glavni lik po imenu Nasko H. No, fantazmagorično bajkovitim kolornim slikama, Atanas Hranov nije samo „nadopunio“ prozu Aleksandra Sekulova već je pomoću njih stvorio novu, neraskidivu stvaralačku celinu. A kada se saberu snaga i prisustvo lika Naska H. (alijas A. H.-a), može se reći i da je ovde proza nadopunila njih. Kako god bilo, rezultat je izvanredan: jedan od prekrasnih primera gotovo razularene mašte, magije jezika i bajkovitosti. Skoro da do čitanja ove knjige nisam znao da su bajke za odrasle uopšte moguće.

Vladislav Bajac

„Roman sladak do ošamućenosti, opijajući do slasti.“

Gergana Stojčeva, kritičar

4. Nikolas Lin H.: OTMICA EVROPE: Sudbina evropskih dragocenosti u Trećem rajhu i Drugom svetskom ratu / Beograd: Geopoetika, 2011.

Preuzeto sa sajta: http://www.geopoetika.com/book.php?id=2445

„Zadivljujuće i zastrašujuće u isto vreme, štivo nabijeno snažnim osećanjem zebnje i napetosti.“

Los Angeles Times

U raspodeli uloga učestvuju Adolf Hitler i Herman Gering, Gertruda Stajn i Mark Šagal, ali i umetnici, od Leonarda da Vinčija do Pabla Pikasa. A priča ispričana u ovoj impresivno dokumentovanoj knjizi, prožeta uzbudljivom neizvesnošću, tiče se rata Trećeg rajha protiv evropske kulture i herojskih napora Saveznika da je očuvaju.
Od nacističkog istrebljenja „degenerisane umetnosti“ i Geringovih ekstravagantnih kupovina u okupiranom Parizu do gotovo pogibeljne evakuacije Mona Lize iz Pariza (pri čemu su se za njom i doslovno rušili mostovi) i neumornog spasavanja neprocenjivog blaga u oslobođenoj Italiji, *Otmica Evrope* je podrobna povest pohlepe i licemerja na jednoj strani i heroizma na drugoj, spoj izvanredne učenosti i vratolomnog tempa trilera.
„Intrigantna... napeta... uzbudljiva priča o moralnoj odvažnosti i ljudskom dostojanstvu sučeljenom sa nepatvorenim zlom.“

Houston Chronicle

„U domenu umetnosti Lin Nikolas je poznavalac u meri u kojoj je to vojni istoričar kad je reč o bojištu... Njeno delo zaslužuje da ga pročita svako ko sebe smatra civilizovanim.“

The New York Times Book Review

„Izrazito detaljno i vešto sročeno... studija o potresnim sudbinama, o izbavljenjima; o spletkama i izdaji, o požrtvovanju.“

San Francisco Chronicle

5. Drej Stefani: EGIPATSKA PRINCEZA / Beograd: Mono i Manjana, 2011.

Preuzeto sa sajta:
http://www.monoimanjana.rs/518e4e84-28c6-471c-abb6-14357bfe7242/EGIPATSKA-PRINCEZA.aspx

Posle smrti svojih roditelja, ćerka Kleopatre i Marka Antonija je pala na milost i nemilost Rimljanima. Kao naslednica jednog i zarobljenica drugog carstva, princeza Selena sada mora da sačuva živote svoje braće i da povrati šta joj nasleđem pripada...
Nakon tragičnog pada Aleksandrije, princeza Selena odvedena je iz Egipta u kome je odrasla. Zajedno sa svojom braćom, izložena je kao ratni trofej u Rimu, gde u okovima prolazi ulicama večnog grada. Decu spasava careva sestra i prima ih u svoj dom, gde žive kao taoci sa ostalim siročićima kraljevske krvi.
Suočena s novim i svirepim Cezarom, Selena je odlučna da sačuva nasleđe svoje majke. Uz pomoć Egipta i Izide, koji i dalje žive u njoj, Selena pokušava da uspe tamo gde je njena majka podbacila. Koju će cenu morati da plati u toj političkoj igri, u kojoj postoji jedno pravilo - pobedi ili umri?

6. Rubenfeld Džed: INSTINKT SMRTI / Beograd: Mono i Manjana, 2011.

Preuzeto sa sajta:
http://www.monoimanjana.rs/e033cec3-5821-4700-a308-d000e13ff58b/INSTINKT-SMRTI.aspx

Veteran Prvog svetskog rata Stratam Janger, njegov prijatelj, policajac Džejms Litlmor, i lepa hemičarka francuskog porekla, Kolet Ruso, obrešće se u složenoj mreži zavere, obmane i pohlepe posle tajanstvenog napada na njujorški Vol strit.

Niz neobjašnjivih nasrtaja na Kolet, tajna zakopana u njenoj prošlosti i misteriozni tragovi vode Jangera, Litlmora i Rusoovu u uzbudljivu međunarodnu poteru od Pariza i Praga, pa sve do Beča i vašingtonskih krugova moći. Njihovoj potrazi ubrzo se priključuje i čuveni psihoanalitičar, doktor Sigmund Frojd, koji će trima istražiteljima pomoći da bolje shvate dubine najskrivenijih ljudskih nagona.

Kako se naizgled nepovezivi delovi istrage spajaju u zastrašujuću celinu, Janger i Litlmor sve su bliži šokantnoj istini koja preti da njihov svet zaljulja u temelju…

7. Gruen Sara: KUĆA / Beograd: Mono i Manjana, 2011.

Preuzeto sa sajta:
http://www.monoimanjana.rs/08b9dba0-7383-4a87-a400-b48dbd1da42e/KUCA.aspx

Izabel Dankan, naučnica u Jezičkoj laboratoriji čovekolikih majmuna, ne shvata ljude, ali razume majmune - naročito bonobe ili patuljaste šimpanze Sema, Bonzi, Lolu, Mbonga, Jelanija i Makenu, koji su u stanju da razumeju jezik znakova i da komuniciraju. Izabel se oseća lagodnije u njihovom svetu nego što se ikad osećala među ljudima. Ali kada laboratoriju protrese eksplozija, Izabel mora da uspostavi kontakt sa sopstvenom vrstom kako bi spasila porodicu majmuna od novog oblika ljudske eksploatacije - rijaliti programa.

Uz pomoć novinara Džona Tigpena boriće se protiv kralja pornografije, holivudskog okruženja i tabloida, vođena željom da ponovo okupi svoju porodicu i spasi je ponižavajućih slika sa TV ekrana.

8. Van Prag Mena: MUŠKARCI, NOVAC I ČOKOLADA / Beograd: Mono i Manjana, 2011.

Preuzeto sa sajta:
http://www.monoimanjana.rs/e604fa05-5730-4d91-b47f-bfdf8e303b9d/MUSKARCI-NOVAC-I-COKOLADA.aspx

Maja provodi dane maštajući o savršenom životu; životu punom ljubavi, uspeha i zadovoljstva. Pokušava da ostvari svoje želje u potrazi za muškarcima i novcem, a kada joj to ne uspe, utehu traži u čokoladi. Međutim, kasnije se samo oseća prazno i izgubljeno. Onda nailazi na misterioznog stranca i kreće na duhovno putovanje gde će otkriti ono što joj je sve vreme nedostajalo...

Slatka i dirljiva priča o ljubavi, hrabrosti i prosvetljenju, *Muškarci, novac i čokolada*, otkriva nam šta je sve moguće kada u materijalnom svetu otvorite srce za duhovne tajne.
Ova pripovest o preobražaju pokazuje vam kako da volite muškarca a da ne izgubite sebe, da nađete posao koji vam ispunjava srce i da uživate u čokoladi kao izvoru zadovoljstva a ne griže savesti.

9. Farel Džejms Gordon: NEVOLJE / Beograd: Mono i Manjana, 2010.

Preuzeto sa sajta:
http://www.monoimanjana.rs/bd11c902-6e3d-4397-a812-70ab5770fa0a/NEVOLJE.aspx

Četrdeset godina nakon što je prvi put objavljen, roman Nevolje Džejmsa Gordona Farela proglašen je u maju 2010. ubedljivom većinom glasova dobitnikom Izgubljene Men Buker nagrade, što je jedinstveno priznanje za najbolju knjigu objavljenu 1970, jedine godine kada Buker nagrada nije bila dodeljena. Time je autor romana Opsada Krišnapura, za koji je dobio Bukera 1973, postao jedan od trojice dvostrukih dobitnika u istoriji dodeljivanja ove prestižne nagrade. Radnja po mnogima najboljeg Farelovog romana, Nevolje, odvija se 1919. godine u Irskoj, odmah po završetku Prvog svetskog rata. Reč je o tragikomičnoj sudbini majora Brendana Arčera, koji dolazi u posetu Anđeli, ženi koja bi mogla biti njegova verenica. Njen dom, kojim je major općinjen, jeste Mažestik, nekada glamurozni irski hotel koji je drastično propao, baš kao i snaga britanske vlasti u

Irskoj. Rat za nezavisnost se zahuktava, burni događaji su na pomolu i osećaju se u svakodnevnici letnjih dana koje major provodi u Mažestiku.

„Roman je zabavan, tužan i prelepo napisan; proročko i mudro delo, originalno i neočekivano ekscentrično. Glasajte za Farela, moj je savet. Ili još bolje, samo ga pročitajte."

(The Observer)

„Roman Nevolje ima sve: sjajnu priču, dopadljive likove, uverljive dijaloge i velike ideje. Knjiga je dovoljno dobra da bi dobila Bukera bilo kad, ne samo 1970."

(Gardijan)

„Dirljivo, puno verno opaženih detalja, često urnebesno smešno; ovo delo je jedan od najboljih romana u proteklih 50 godina."

(Mail on Sunday)

10. Pelegrino Čarls: POSLEDNJI VOZ IZ HIROŠIME / Beograd: Mono i Manjana, 2011.

Preuzeto sa sajta:
http://www.monoimanjana.rs/bd7c5df5-1642-492a-a7be-9265cd3fc179/POSLEDNJI-VOZ-IZ-HIROSIME.aspx

Pitanje da li je uopšte trebalo baciti atomske bombe na Hirošimu i Nagasaki predmet je za neko drugo vreme i o njemu treba da polemišu neki drugi ljudi.

Ovo je jednostavno priča o tome šta se pod bombama dogodilo ljudima i predmetima. Cela ova priča posvećena je tanušnoj nadi da niko nikada više neće umreti takvom smrću.

Kako se sve više bližimo strelovitom širenju nuklearnog oružja pa čak i nuklearnom terorizmu, moramo se setiti da Hirošima i Nagasaki pružaju primer otprilike onolike razorne moći oružja koliku ćemo najverovatnije ponovo videti. Nada da prošlost nije samo prolog zaista je tanušna, ali nikada nisam sreo anđela nade koji nije delovao izgladnelo i ispijeno. Posebno je isticana veština Čarlsa Pelegrina da čitaoca uvede u zbivanja tako da stekne utisak da se sve odvija tu, pred njim, kao da može svim čulima da oseti užase koje je bomba donela. Poslednji voz iz Hirošime potresna je ali humana knjiga, u njoj Pelegrino u stopu prati ljude čija je sudbina već odlučena, ali i preživele gleda na jedan od najstrašnijih događaja u istoriji, i to sa obe strane. U njoj se kao u usporenom kino-romanu dokumenti i imaginacija prepliću na jedinstven način, kakav nije viđen u savremenoj prozi.

Uskoro je, međutim, pokrenuta prava lavina kontroverzi, utoliko težih jer Pelegrinova slika američkog bombardovanja nije mogla biti prijatna za američki vojno-politički establišment, i učesnike u toj akciji. Vojničko bratstvo pripadnika 509. mešovite grupe američkog ratnog vazduhoplovstva objavilo je opširno saopštenje u kome protestuju zbog onoga što je po njihovom mišljenju pogrešno prikazano, a doveli su u sumnju i neka svedočenja kojima se Pelegrino poslužio. U jednoj pokrenutoj raspravi izrečene su i sumnje u Pelegrina, na kraju se i njegov izdavač pokolebao, iako neka sporna svedočenja ili nepotvrđeni događaji zapravo ne menjaju osnovni kvalitet cele knjige. Pelegrino je, naravno, pogrešio insistirajući na tome da se može stvoriti utisak o rekonstrukciji celog događaja. Zato je izložen strahovitom pritisku. Sa druge strane, kontroverze su efikasan način da se teška i za Amerikance neprijatna tema, koja je mogla postati događaj godine i biti pretočena u filmski blokbaster, drži po strani. Svoj danak uzele su i političke potrebe u vreme kada SAD vode dva rata. Problem je i nedovoljno razlikovanje zakona pisanja profesionalne

istoriografije od rubnog žanra u kojem se maštom dograđuju detalji, u najmanju ruku korak od istoriografske publicistike do dokumentarnog romana i romansiranih dokumenata.

Da li je odista došlo do incidenta u hangaru u kome je bila smeštena atomska bomba bačena na Hirošimu – važno je za američku vojsku, ali mnogo manje za one na koje je bomba bačena. Pitanja i dileme da li je nuklearno bombardovanje bilo neophodno da bi se rat efikasno okončao, ili je reč o ratnom zločinu u kojem se uništavaju gradovi i civilno stanovništvo, pa čak, kako je cinično rečeno, da je trebalo bombe baciti da se opravdaju ogromna sredsta koja su u nju uložena i osigura supremacija u posleratnom periodu, sve to i dalje rađa nelagodu i predstavlja teme o kojima se ni danas ne raspravlja sasvim slobodno. Saveznička bombardovanja civila u Drugom svetskom ratu vrlo su neugodna tema za one koji su ih vršili.

Knjiga o bombardovanju Hirošime i Nagasakija sadrži mnogo različitih uglova gledanja. Tu se rekonstruišu dva stravična dana, ono što im je prethodilo i ono što je usledilo, ukrštaju se kazivanja očevidaca, Japanaca koji su preživeli atomsko bombardovanje i sećanja američkih avijatičara s vladinim dokumentima, koji su doskora nosili oznaku tajnosti. Ljudi i događaji, strahoviti prizori, ređaju se kao u romanu u kojem što je priča teža to je knjigu teže ispustiti iz ruku. Čarls Pelegrino ne krije da je opčinjen mehanizmom delovanja tog oružja, ali je podjednako zainteresovan za njegove dalekosežne, ne samo fizičke već i psihološke i kulturološke posledice. Nije tu reč samo o gama-zracima, mlazu neutrona i masnim kapima otrovne crne kiše. Skoro poentilistički prikazujući složenu političku i vojnu strategiju koje su se na kraju izrodile u atomske detonacije, Pelegrinova knjiga se ne svodi na sudsko-medicinsku faktografiju, na opis nuklearnih reakcija, niti na kulturološku ili vojnopolitičku analizu kraja rata. On nije ni borac protiv nuklearnog oružja. A o pouzdanosti istorijskog viđenja i predrasudama koje ga remete, svejedno da li su pozitivne ili negativne, proistekle iz ponosa ili stida, dosta kazuje činjenica da Pelegrino imenom i prezimenom predstavlja dvostruko preživele, iako je po službenim zapisima japanskih vlasti postojao samo jedan čovek koji je preživeo i Hirošimu i Nagasaki: Cutomu Jamaguči. Jesu li ostali plod imaginacije, ili su do sada bili skriveni daleko od svake javnosti?

I u najboljem romanu teško je zamisliti junaka koji bi iz Hirošime, posle atomske bombe, pobegao u bezbednost Nagasakija. To je već više od sudbine. Pelegrinovo delo čitaoca ne ostavlja na miru, a njegove kontroverzne odlike samo pojačavaju taj utisak.

Aleksandar Jerkov, urednik

11. Van Kovlar Didje: PUT U JEDNOM PRAVCU / Beograd: Mono i Manjana, 2010.

Preuzeto sa sajta: http://www.monoimanjana.rs/94c20655-4dbf-49d7-b44a-d18636dfd397/PUT-U-JEDNOM-PRAVCU.aspx

Dete nepoznatih roditelja, stradalih u saobraćajnoj nesreći, spasli su i usvojili Cigani iz Marseja, i dali mu ime Aziz. Odrastao je sa lažnim marokanskim dokumentima. Ima osamnaest godina, krade automobile i auto-radije. Kada je uhapšen je jer je ukrao prsten za devojku kojom želi da se oženi. vlasti odlučuju da baš on bude jedan od prvih primera nove francuske imigracione politike, velike akcije vraćanja ilegalnih imigranata u zemlje odakle potiču. Dodeljuju mu tzv. "humanitarnog atašea", službenika koji treba da ga deportuje u Maroko. Između njih dvojice se javlja dirljivo prijateljstvo dok putuju u potrazi za gradom iz koga je Aziz, koji zapravo ne postoji. Aziz, iako faktički nije Marokanac, zamišlja izvesno selo Irgiz, u dolini pod planinom Atlas, gde navodno živi neko pleme Sivih Ljudi, kao svoj izgubljeni raj koji želi da pronađe, a Šnajder se zanosi idejom da napiše roman o njihovom putovanju. Na tom putovanju oni upoznaju šarmantnu Valeriju, koja će im biti vodič.

O autoru

Put u jednom pravcu je prvi roman francuskog pisca Didjea van Kovlara preveden na srpski jezik. Kovlar je rođen 1960. godine u Nici, Francuska, u porodici belgijskog porekla. Počeo da piše sa 7 godina, i još kao veoma mlad slao rukopise izdavačima i bivao odbijen. Sa 17 godina režirao predstavu "Iza zatvorenih vrata", na kojoj mu je potom i sam Sartr čestitao (jer je uspeo da nasmeje publiku, što je i bila njegova prvobitna zamisao). Prvi roman objavio 1982. „Dvadeset godina i prašina". Napisao je dvadesetak romana od koji su neki imali veliki internacionalni uspeh. Oprobao se i na Brodveju pišući libreto za mjuzikl Ljubav (Amour). Njegov roman Put u jednom pravcu osvojio je Gonkurovu nagradu, najveće francusko književno priznanje, 1994. godine. Posle nagrade Gonkur 1994. godine raste popularnost ovog francuskog pisca, a tiraž nagrađenog romana dostigao je 700. 000 primeraka.
Po istom romanu je 2001. godine snimljen istoimeni francuski film a Kovlar se zatim oprobao i kao secenarista od kojih mu je poslednji projekat holivudski blockbuster Nepoznati (Unkonown, 2011) s Lajamom Nilsonom u glavnoj ulozi.
Najčešća tema: "rekonstrukcija", tj. postepeni oporavak junaka koji je u nekim teškoćama ili patnji. Tvrdi da ne stvara dela na osnovu svog života, već da njegova dela stvaraju njega. Uzori su mu Marsel Eme i Romen Gari (Mono i Manjana je objavila Garijev roman Život je pred tobom, gde je junak takodje autsajder i siroče).
Trenutno je aktuelan sa novim romanom Venčanje (Bridal Party, 2010) koji je već dobio veliku medijsku pažnju i odlične kritike.

12. Malerba Luiđi: SALTO MORTALE / Beograd: Mono i Manjana, 2011.

Preuzeto sa sajta: http://www.monoimanjana.rs/07cd421a-61c8-4222-959a-8aaa89a03906/SALTO-MORTALE.aspx

„Salto mortale“ je posebna vrsta metafizičkog i avangardnog detektivskog romana. Istraživanje vrlo čudnog događaja, koji je okosnica priče, teče različitim, ali paralelnim tokovima: prvim tokom upravlja pripovedač, a drugim policija.
Međutim, kako priča odmiče, ishod istraživanja kao da postaje manje važan i u prvi plan izbijaju neki, u najmanju ruku, čudni podaci i podudarnosti koje će čitaocu vrlo brzo nametnuti niz drugih, važnijih pitanja od identiteta ubice.
Knjiga koju hvali Umberto Eko, a dopala bi se i Beketu.

13. Kecmanović Vladimir: SIBIR / Beograd: Mono i Manjana, 2011.

Preuzeto sa sajta:
http://www.monoimanjana.rs/7532992a-0b30-4602-aa7f-097f98add88b/SIBIR.aspx

Novi roman Vladimira Kecmanovića staje uz njegove romane *Feliks* i *Top je bio vreo* koji su prethodnih godina bili među najznačajnijim književnim pojavama. Sve tri Kecmanovićeve knjige povezuje vreme krize vrednosti i raspada države i društva na kraju prošlog veka. U *Sibiru* – naslov je aluzija na izgnanstvo Dostojevskog a ne mesto radnje – Kecmanović je proširio svoju galeriju neobičnih, upečatljivih likova. U *Feliksu* su glavni junaci penzioner koji prevarama opstaje u vreme inflacije i njegov sin. U *Topu* glavni junak je dečak koji kao srpsko siroče ostaje u opsednutom Sarajevu. U *Sibiru* glavna junakinja je mlada devojka koja se našla zatečena između kriminala,

srpsko-hrvatskog rata i policije. Dok se raspliće pitanje ko joj je otac i kako se ona zatekla u svemu tome, u pozadini je njena američka romansa. Šta je ona i da li je zaslužila sve što joj se dešava, da li nju spasavaju ili otimaju, da li se erotski zanosi ili je samo očajna? Da li je ona slika propasti ili biće koje zaslužuje nešto bolje? Kecmanović razotkriva nivo podlosti i prevare na granici na kojoj je sukob paravan za bogaćenje u kojem su policajci kriminalci i obrnuto, a njegov roman se od trilera pretvara u književnost izvrsnim stilom koji je Kecmanović otkrio i razvio. Kratki pasusi od jedne rečenice, sleng u kojem naoko nema dubljih misli i boljih izraza, grade ritam koji je brz i neodoljiv. Manje ambiciozan od romana *Top je bio vreo*, *Sibir* je brza, uzbudljiva priča izuzetno efektnog stila. Sibir je metafora za ono od čega se mora pobeći u bolji život, roman koji se čita sa nadom uprkos svemu. To je književnost koja ide u susret svome vremenu i njegovim izazovima.

14. Poliakov Žana: SOULFOOD / Beograd: Mono i Manjana, 2011.

Preuzeto sa sajta:
http://www.monoimanjana.rs/798ada4e-766e-425d-92a5-77ed59521b0d/SOULFOOD.aspx

Tragajte za skladom unutar sebe i tada će sve za čim tragate naći put do vas.

Možemo da imamo najbolje učitelje na svetu. Možemo da čitamo fenomenalno inspirativne knjige. Možemo da odemo na Tibet i da nas blagosiljaju sveštenici svih veroispovesti. Ali kad konačno shvatimo, to će biti samo zbog toga što smo mi sami uspeli. Niko ne može da raste umesto nas, niti da uči umesto nas. Svoj život i svoj put određujemo mi sami.

15. VELIKA OPŠTA ILUSTROVANA ENCIKLOPEDIJA LAROUSSE I-V tomova / Beograd: Mono i Manjana, 2010.

Preuzeto sa sajta: http://www.monoimanjana.rs/fa1b6fac-4319-4f7e-9e6e-5de3793f6248/VELIKA-OPSTA-ILUSTROVANA-ENCIKLOPEDIJA-LAROUSSE-I-V-tomova.aspx

Ima samo nekoliko leksikografskih kuća koje su poznate u celom svetu, a među njima posebno mesto zauzima Larus koji je pojam savremene enciklopedistike. Larus nastavlja moćnu francusku tradiciju u kojoj se i pojavila savremena enciklopedija – to je ona koju su Didro i D'Alamber objavili u XVIII veku i koja je vrhunac epohe prosvećenosti. Ponekad se čitavo jedno razdoblje po njoj naziva doba enciklopedije. Vizionar Pjer Larus obnovio je ovaj projekat u XIX veku i od tada pa do naših dana Larus je univerzalno i u celom svetu prepoznatljivo ime za najbolje enciklopedije. Larus je sinonim za pouzdanu i neophodnu enciklopediju. Svetski ugled stečen zbog kvaliteta Larusovih izdanja razlog je što se ona redovno prevode na mnoge jezike. Kod nas je stigao početkom XX veka zajedno s velikim brojem srpskih intelektualaca koji su oblikovali srpsku nauku i kulturu u XX veku. Oni su se za vreme Prvog svetskog rata školovali u Francuskoj zahvaljujući savezničkoj pomoći francuske vlade. Prvo izdanje Larusa doslo je, međutim, tek drugom polovinom XX veka. Od tada je Larus prisutan na jugoslovenskom i srpskom tržištu i to je od izuzetnog značaja za naše čitaoce jer je to najbolji put za upoznavanje francuske kulture i pogleda na svet. Larusova širina i pouzdanost učinili su da ova izdanja predstavljaju glavnu referentnu literaturu i da se ime Larus u srpskoj kulturi shvata kao sinonim za enciklopediju.

Larusova izdanja koja je Mono i Manjana do sada objavila imala su puno uspeha na srpskom tržištu. To je dovelo do izbora velike enciklopedije i vođena tradicijom i uspešnom saradnjom Mono i Manjana se odlučila za Veliku enciklopediju Larus.

Rad na novom izdanju započeo je 2006. godine. Prvo je oformljeno jezgro uredničkog tima koji je onda proučio Larusovo izdanje i odredio nivo lokalizacije – onoga što u enciklopediju treba uneti da bi ona odgovarala svim potrebama ovdašnjeg čitaoca. Zatim je za svaku oblast Larusa oformljen tim urednika, prevodilaca, redaktora i lektora. Oko trideset urednika su mahom profesori Beogradskog univerziteta za oblasti koje su im poverene ili renomirani urednici posebnih oblasti referentne literature. Pored urednika svaka oblast ima i redaktore prevoda i recenzente. Za svaku oblast izabrani su prevodioci stručnjaci, lektori i saradnici koji se staraju o jeziku i tehničkim detaljima izdanja.